

Melanchthon

Spravodaj Združenia evanjelických duchovných ECAV na Slovensku

2/2005

OBSAH

Ako ísť ďalej.....	2
Kríza v cirkvi.....	8
Úrad biskupa.....	6
Užitočná synoda.....	9
Drábi, Štb a SBS	11
Synoda 2005.....	12
Komunistický skanzen	15
Neabdikujeme, pokračujeme	17
Mandát sa rovná.....	21
Slovo na synode	22
Prehlásenie.....	24
Ospravedlnenie sa Judášovi.....	26
Nahliadnutie do zväzku.....	28
Komuniké - ešte raz	31
Pred 50 rokmi zomrel farár.....	33
ECAV a golieriková košeľa.....	36
Dovolenkové čítanie.....	41

IMPRESSUM

MELANCHTHON:	spravodaj Združenia evanjelických duchovných na Slovensku
VYCHÁDZA:	nepriamo pre vnútornú potrebu ZED
REDAKČNÁ RADA:	výbor ZED
REDAKCIA:	Štúrova 53, 059 35 Batizovce tel.: 052-788 64 93 fax: 052-788 64 92 e-mail: sitam@stonline.sk
BANKOVÉ SPOJENIE:	VÚB a.s., pobočka Poprad expozitúra Svit
KORUNOVÉ KONTO:	1679953055/0200
DEVÍZOVÉ KONTO:	1679809555/0200

Ako ísť ďalej

Ale hovorím Vám, že z každého prázdneho slova, ktoré ľudia vyslovia, budú vydávať počet v súdny deň. Lebo pre svoje slová budeš ospravedlnený a pre svoje slová budeš odsúdený.

Mat. 12, 36-37

Po zverejnení zväzkov Štb, v ktorých sa nám evanjelikom dostalo „pocty, že dvaja z našich biskupov sa tam objavili ako agenti“, chtiac-nechtiac nastala v cirkvi už teraz jasná polarizácia postojov. Darmo niektorí kričia, aby sme zachovali pokoj. Pokoj v tejto situácii nemôže nastať. Tento stav však po 16 rokoch opäť umožnil, aby sme mohli jasne posúdiť, kto je kto. Biskupi Filo a Osuský svojím správaním odhalili hlbokú krízu duchovného života slovenských evanjelikov. Najprv roky zatíkali, žeby čosi s Štb mali spoločné, potom sa hlavne Filo pokúšal urobiť všetko preto, aby sa jeho meno nezverejnilo, a keď sa už nedalo nič robiť, tak bez mihnutia oka sa k svojmu udavačstvu priznal pozoruhodným eufémizmom „veď zotrval som s nimi v rozhovore.“ To, že nedokázali činiť pokánie a pre dobré meno cirkvi neodstúpili zo svojich postov, rozdelilo cirkev ako máločo v jej dejinách. Na jednej strane sú ľudia, ktorí ďalej napriek zjavnému defektnému správaniu biskupov zostávajú na ich strane a vždy znova a znova hľadajú argumenty, prečo by mali na svojich postoch zostať. Keď im už argumenty dochádzajú, tak sú dokonca vulgárni a násilní voči svojim oponentom. Na druhej strane sú ľudia, ktorí sa aspoň ako-tak slušnej spoločnosti hanbia priznať, že sú evanjelici. Takže vďaka presvedčeniu dvoch pánov, ktorých sme si zvolili za biskupov

a ktorí sa tvária, že nič zlého neurobili, ale naopak, ich oponenti dusia výhonky viery slovenského evanjelictva, stojí každý člen cirkvi pred rozhodnutím, čo urobí. V podstate sú možné iba tri postoje.

1. Uveriť biskupom, že ich spolupráca s Štb nebola udavačstvom a hontbou za kariérou, a preto aj keď klamali o svojej spolupráci, tak to robili preto, lebo buď si tejto spolupráce neboli vedomí, alebo to boli „dobrí vlastenci“, ktorí slušnej tajnej polícii pomáhali chrániť socialistické výdobytky pred jej nepriateľmi.
2. Uveriť opozícii, ktorá sa chytá za hlavu, že títo ľudia a desiatky im podobných zavliekli cirkev do tvrdej komunistickkej kurately a podriadili svoje svedomie a vieru ateistickému molochovi, ktorí za svoje vlastné výhody zapredali svoju cirkev a zničili jej hrdosť a sebavedomie.
3. Odísť z cirkvi a viac nemať s ňou nič spoločné.

Keď v cirkvi prevládne prvý názor, tak sa potvrdí, že naša cirkev sa stala skutočne slúžkou komunistického režimu a jej zmyšľanie je dodnes tak hlboko poviazané strachom a obavami, že stačí, aby na akomkoľvek poste sedel niekto, kto má čo len nepatrný vplyv na moje peniaze a postavenie, tak sa budem klaňať a budem mu pochlebovať. Nezáleží už viac na ideách, viere a presvedčení. Dôležité je, aby mi môj šéf dal pokoj a nechal ma v klúde žiť a pracovať. A ja mu za to nebudem robiť problémy a na jeho požiadanie mu vyjadrím lojalitu. Tak isto tento prvý postoj znamená, že nezáleží na osobnej viere, názoroch a odvahe povedať pravdu, ale ide len o to, aby sme sa navonok dokázali ukazovať len v tom najlepšom svetle. Ak sa cirkev vydá týmto smerom, bude organizovať pekné stret-

nutia, festivaly, slávnostné akademie k výročiu vstupu do EÚ, či podpísania nejakých spoločných dokumentov s katolíckou cirkvou, koncerty a čo ja viem čo ešte, ale nijako to nebude mať dosah na vnútorný život jednotlivcov cirkvi. Už sa nebude nikto pýtať, ako vedúci narábajú s peniazmi a majetkami, ale budeme neustále riešiť „závažné problémiky“ čo s homosexualitou, aký ma byť náš postoj k bioetike, ku pápežským encyklikám, či má mať biskup kríž vo vrecku svojho saka, alebo ho má hrdo nosiť na hrudi a podobné vecičky, ktoré dokážu plne zaujať našu pozornosť.

Keď v cirkvi prevládne druhý názor, budú biskupi, seniori, farári, dozorcovia a presbyteri vystavení neustálej kritike svojej práce. Budú musieť predkladať počet z toho, čo urobili nielen formálne a naoko, ale s vedomím, že keď svoje pozície neobhája, tak budú musieť zo svojich postov odísť. V cirkvi nikdy nebude už selánka a „pokoj“. Naopak, bude tu tvrdé, kritické prostredie, kde však aj kritici si budú musieť dávať pozor, aby svoju kritiku dokázali obhájiť a keď sa im to nepodarí, tak budú musieť znášať svoje postoje. Nič nebude skryté a nikto nebude stáť tak vysoko, že by bol nedotknuteľný. Asi bude menej okázalých slávností, ale bude viac diskusie o viere, cirkvi, Bohu, našich postojoch k politike vlády, európskej komisie, o duchovných prúdoch postmodernizmu, ktoré ničia našu tradíciu a osobnú vieru v Pána Ježiša Krista. Bude tu vládnuť normálny protestantský duch, ktorý v našej cirkvi už tak dlho absentuje.

Ak prevládne tretí postoj, všetci, ktorí z cirkvi odídu, budú mať veľmi rýchlo pokoj a klúd. Zbavia sa nekonečných trníc, emócií, intríg a čo ja viem čoho všetkého, čo život v cirkvi prináša. Bude to

prvých päť dní nádherný svet bez Meňkyho, Fila, Jožka Kováča, Jana Vecana a všetkých, ktorí nám nedali pokoj.

No po vytriezvení zrazu títo ľudia pochopia, že vstúpili do súčasného sveta, kde si môžu nájsť aj duchovné spoločenstvo podľa svojho gusta, tak ako si dnes ľudia vyberajú tovar v hypermarketoch. No zrazu, keď prídu na návštevu hrobov svojich starých rodičov, si uvedomia, že títo ľudia niesli stáročnú tradíciu osobitej viery, ktorá nikdy nebola ideálna, ale ktorá bola dostatočná na to, aby im otvori-

la cestu k večnému životu a to, že kostol v ich obci sa už rozpadá, je vlastne symbolom zavretých dverí pre desiatky ľudí počuť evanjelium, ktoré síce cirkev všetelijako zahmlieva, ale napokon vždy znie jasne a zreteľne. Milý brat, sestra, je na tebe, ktorú cestu si zvolíš. No vedz, že osud cirkvi nie je, a ani nikdy nebol v rukách duchovných, ale práve v tvojich a je len na tvojej osobnej statočnosti a viere, ktorou cestou sa vydáš!

*Michal Zajden
evanj. farár*

Kríza v cirkvi - 1. Kniha Samuelova 4,12-22

Porážka Izraela bola veľká. Žalm 78 ju kladie hneď za otroctvo v Egypte. Izrael mnohokrát prežíval porážku, ale toto bolo samé dno, bahno, do ktorého padli nielen izraelskí bojovníci, ale celý národ. Nielenže, ako to vo vojne býva, pomrelo mnoho ľudí, ale bolo ukradnuté to najvzácnejšie, najsvätejšie – truhla zmluvy – náboženský život národa bol paralyzovaný. Tak však ako každá prehra v našom živote, tak i táto prehra celého národa mala svoje príčiny a predchádzali jej viaceré krízy. Skúsme si ich bližšie všimnúť a porovnať s dnešnou našou situáciou cirkvi, ktorá sa až príliš nápadne podobá tej izraelskej.

Po prvé Izrael prežíval krízu čakania (v. 12- 13). Boží ľud čaká na to, na čo nemá právo čakať. Čaká na Božiu pomoc v boji, hoci pred bojom sa o tom s Bohom vôbec neradil. Išiel bojovať na vlastnú päsť a tak aj dopadol. Pozrime sa na skazozvestca, ktorý hneď po krutej porážke beží z bojiska do Síla – vyše 30 km. Nie je trénovaným maratónskym bežcom, ale človekom, ktorému bolesť, prehra zmobilizovala všetky jeho sily. Áno, človek v tiesni, bolesti dokáže robiť veľké veci. Roztrhnuté šaty a prach svedčia o jeho nielen von-

kajšom, ale i vnútornom stave. A čo tí, čo čakajú? Éli sedával, ako pred prečítaným textom čítame, na stolci v chráme – teraz však sedí už pri ceste a vyzeral namiesto toho, aby sedel v chráme a modlil sa. Jeho srdce sa trasie o Božiu truhlu, je netrpezlivý. Mnohí ľudia v Biblii čakali. Prorok Micheáš povzbudzoval: *Ale tí, čo očakávajú na Hospodina, dostávajú novú silu.* Jákob volá k Bohu: *Na Tvoje spasenie očakávam, Hospodine.* I obyvatelia Síla čakali – a keď sa dočkali – zakvílilo celé mesto. Čo však iné mohli za svoju neveru čakať, keď Svätému Izraelovmu vymeriavali hranice, išli do boja bez Neho a teraz čakajú veľké skutky Hospodinove? Boh takéto očakávania zahabuje. Nie je dôležité len to, že v cirkvi, v zbore očakávame veľké veci, že sa modlíme. Ale hlavne to, čo očakávame, o čo sa modlíme – či je to presadzovanie našej vôle alebo hľadanie Božej. Boh nie je automat našich snov a túžieb. Nevypočúva každú modlitbu, každé ľudské očakávanie, či sa nám tom páči alebo nie.

Po druhé to bola kríza zbožnosti. Prejavuje sa najmä na kňazovi Élim. Počúva Jóbovskú zvesť, ktorá znamená zvrútenie jeho 40 ročnej práce. Jeho život končí náhle,

bez modlitby na perách, padá horeznačky zo stolca do brány, láme si väzy a zomiera. Smutná smrť v beznádeji, obrovskom sklamaní. Opak Simeona, ktorý vyznáva pri stretnutí s maličkým dieťaťom, ale Spasiteľom, na ktorého celý život čakal: *Teraz prepúšťaš Pane, svojho služobníka, lebo moje oči videli tvoje spasenie.* Ako žijeme, tak budeme zomierať. Niekedy sa čudujem, ako ľudia lamentujú nad smrťou ľudí, ktorí žili nezodpovedne, ktorí si prepili svoj život. Hovoria: *Ako sa to len mohlo stať?* hoci to k tomu už dávno smerovalo. Zbožný kňaz a tak zomiera? Prečo? Lebo nebol slovami Písma ani horúci ani studený. Bol síce zbožný, ale nemiloval Boha z celého srdca. Dobrák, ale nerozhodný otec, ktorý nezabránil svojim bezbožným synom – tiež kňazom – zneužívať svoje postavenie, svoju službu. Kňaz, ktorý si vypočul neznámeho Božieho muža, ale nič s tým nespravil. Sklonil sa pred Bohom, ale nezlomil. Dobrák, ktorý strpel hriech. A s hriechom sa nedá robiť kompromis.

Treťou krízou bola kríza rezignácie. Nezlyhal len ľud v svojom očakávaní, kňaz a otec v zbožnosti, ale i matka v rezignácii. Keď počúva jednu zlú správu za druhou, začína predčasne rodiť. Ani radostná správa, že sa jej narodí syn ju však nepreberá k nádeji. Zomiera v obrovskej beznádeji, rezignácii, zúfalstve. Aj meno, ktoré dáva svojmu synovi, svedčí o jej zúfalstve: Kde je sláva? Niet slávy. Ona volí slovami básnika: Radšej nebyť ako byť otrokom. Verila v svoj národ, ktorý padol. Padla aj jej viera, zmysel života, dôvod na život. Sklamala sa, lebo verila viac v Boží národ, ako v Boha, viac v človeka ako v Boha, viac v truhlu zmluvy ako v živého Boha, viac v svoje náboženstvo ako v Boha toho náboženstva. Sklamanie malo prísť prv, keď bola truhla zmluvy vo svätyni, keď jej muž kradol, smilnil, keď sa v jej ľude páchala bezbož-

nosť, keď sa zneužívalo náboženstvo. Neskoros – strašné slovo – spieva sa v jednej mládežníckej piesni o potope.

Niet veľa slávy – mohli by sme dať nadpis nad prečítaným textom. Niet veľa slávy – samozrejme tej Božej ani v dnešnom kresťanstve – ani v našej cirkvi – po našich zboroch. Strácame pozície, prehrávame na viacerých frontoch možno práve kvôli kríze čakania, zbožnosti, rezignácie, dlhodobého neriešenia vážnych vnútro-cirkevných, vnútrozborových problémov. Niet slávy ani tej vnútornej a v posledných časoch už ani tej vonkajšej. Je najvyšší čas zamyslieť sa nad našimi očakávaniami. Nad tým, čo očakávame od Pána cirkvi, ak ešte vôbec čakáme. Je čas prehodnotiť našu evanjelickú zbožnosť, identitu, na ktorú sa radi odvolávame, aj keď poriadne nevieme, aká by mala byť. Je čas nerezignovať, nestrkať hlavu do piesku, ale otvoriť a riešiť dlhoročné problémy v cirkvi i po zboroch. Je čas vyriešiť našu minulosť, naše zlyhania v bývalej dobe, nezvaliť však všetko len na minúlu dobu. I v tej dnešnej je mnoho pokúšení a zlyhaní. Nezabudnime: Ak Boh za nás, kto proti nám? Nezabudnime byť však za Boha, ak chceme, aby bol On za nás. Ak naše krízy pochopíme a s Bohom vyriešime, potom bude i pre nás platiť Aggeovo zaslúbenie: *Budúca sláva tohto domu bude väčšia ako minulé a na tomto mieste spôsobím pokoj.* Nevie, či viete, čo vlastne znamená slovo kríza. Pochádza z gréckeho slova „krisis“ – čo znamená súd. Kríza môže byť varovným signálom, mementom, ale i Božím súdom nad nami. Kiež by naše krízy osobné, rodinné, pracovné, cirkevné, zborové či spoločenské nám jasne ukázali na realitu a boli pre nás poučením a nie súdom. Veď čas Božej milosti a zhovievavosti stále ešte trvá. Vy využime ho.

Marek Cingel

Úrad biskupa z biblicko – luteránskeho pohľadu

Ked' Pán Ježiš Kristus poslal učeníkov do sveta, aby Mu činili učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna i Ducha Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek im prikázal¹, ustanovil v cirkvi úrad slova a sviatostí. Jeho nositeľmi sa stali apoštolovia a po nich správcovia cirkevných zborov, označovaní v Novej zmluve ako biskupi alebo starší, presbyteri. Prvým najväčším a večným Biskupom je sám Ježiš Kristus. Tak Ho nazýva apoštol Peter.²

Biskup, po grécky *episkopos*, znamená v profánnej gréčtine dozorca, správca, ochrancu. Takými sa stali v cirkvi biskupi alebo starší, presbyteri. Všeobecne sa uznáva, že starší a biskup je pomenovanie tej istej pôsobnosti v cirkvi. Rozdiel je v tom, že pojem „starší“ má pôvod v židovskej tradícii, počnúc od sedemdesiatich starších, ktorí pomáhali Mojžišovi spravovať Izraelcov na púšti až po starších, ktorí fungovali v židovskej pospolitosti aj v novozmluvnej dobe. Pojem *biskup* sa ujal podľa gréckej tradície medzi kresťanmi z pohanstva.

V Novej zmluve sa stretáme s pojmom „biskup“ v Skutkoch apoštolov a u Pavla okrem F 1, 1 len v pastorálnych listoch. V Sk 20, 28 hovorí Pavel starším z Efezu v Miléte: „Bedlite teda o seba a o celé stádo, v ktorom vás Duch Svätý ustanovil za biskupov, aby ste pásli cirkev Božiu.“ Predtým hovoril len o starších³, zrejme ešte pod vplyvom židovskej tradície. Nikde sa nehovorí o biskupoch a starších súčasne, preto sa predpokladá, že tieto funkcie znamenajú to isté. Na apoštolskom konvente v Jeruzaleme sa hovorí len o apoštoloch a starších.⁴ Podľa Sk

14, 23 a Tít 1, 5 starších – biskupov ustanovovali apoštolovia a ich spolupracovníci. Podľa Skutkov apoštolov, kde je reč o voľbe diakonov, možno predpokladať, že aj starší – biskupi boli volení.⁵ No voľba nie je vylúčená ani tam, kde sa píše o ich ustanovení apoštolmi. Do funkcií ich pravdepodobne uvádzali modlitbami a kladením rúk na nich.⁶ Samotní apoštolovia nehovorili o sebe ako o starších, ani ako o biskupoch, len apoštol Peter napomína starších ako „spolustarší“⁷ a Ján svoj druhý a tretí list začína slovami „Ja, starší“. Po smrti apoštolov uvádzali biskupov do funkcií susední biskupi.

V dobe pastorálnych listov Timoteovi a Títovi sa funkcia biskupa mení na úrad, za ktorým sa možno snažiť, po ktorom možno túžiť: „Ak sa niekto snaží o biskupstvo, túži po znamenitom diele.“⁸ Postupne vzrastal význam biskupov a podľa 1Tim 5, 17 tých, „ktorí boli dobrými predstavenými, najmä tých, čo sa unúvajú v kázani a vyučovaní, treba považovať za hodných dvojakej cti“. Biskupi nie sú imúnni, nedotknuteľní: „Tých však, čo hrešia (*rozumej starších*) karhaj pred všetkými, aby sa aj ostatní báli.“⁹

O vlastnostiach biskupa čítame v prvom liste Timoteovi a v liste Títovi.¹⁰ O tom by sa dalo viac napísať.¹¹ Slová Písma cituje aj Luther v 2. prídavku k Malému katechizmu.¹²

Pre nositeľa úradu v cirkvi, konkrétne aj pre biskupa, platia slová apoštola Petra: „Paste stádo Božie, ktoré je u vás, nie s nevôľou, ale dobrovoľne, ako Boh chce; nie pre čistý zisk, ale ochotne. Ani nie ako by ste panovali nad dedičstvom, ale buďte vzorom stádu, a keď sa zjaví Arcipastier,

dostanete nevädnucci veniec slávy.“¹³ Píše tak v duchu toho Arcipastiera, ktorý, keď vznikla medzi učeníkmi hádka o prvenstvo, kto sa pokladá z nich za najväčšieho, povedal im: „Kráľovia panujú nad svojimi národmi, a tí, čo majú moc nad nimi, volajú sa dobrodinovia. Vy však nie tak! Ale najväčší medzi vami nech je ako najmenší a vodca ako slúžiaci. Lebo kto je väčší: Ten, čo sedí za stolom, a či ten, čo obsluhuje? Nie ten, čo sedí? Ale ja som medzi vami ako ten, čo slúži.“¹⁴ Na tieto slová sa odvolávajú naši reformační otcovia v *Pojednaní o pápežovej moci a prvenstve*.¹⁵ Boli aj sú, odhladnuc od rímskeho biskupa, takí biskupi, ktorí sú si vedomí svojej moci a podľa toho sa aj správajú. Biskup má byť prvý medzi rovnými, *primus inter pares*. Keď takým nie je, škodí cirkvi aj sebe samému. Áno, boli aj sú biskupi, ktorí boli aj sú hodní dvojakej cti, ktorí sa usilujú postaviť pred Boha aj pred ľudí ako osvedčení, ako pracovníci, ktorí sa nepotrebujú hanbiť a správne podávajú slovo pravdy.¹⁶ Titul biskupa totiž prevzala aj reformácia, aj naša cirkev. Niektoré luteránske cirkvi majú i arcibiskupov, predsedajúcich biskupov, my máme úrad generálneho biskupa. Aj Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku má biskupa, dokonca aj niektoré denominácie prijímajú titul biskupa. Iné cirkvi majú patriarchu s pôsobnosťou biskupa, Českobratrská cirkev evanjelická má synodného seniora a presbyterstvo nazýva staršovstvo. My práve preto, že máme biskupov, modlime sa, aby sme ich mali takých, ktorí sú súcimi pre zastávanie svojho úradu, ktorý má prívlastok „dôstojný“.

Naše Symbolické knihy vznikli v dobe reformačných zápasov o nápravu cirkvi, keď vtedajšia cirkevná vrchnosť na čele s jej najvyšším predstaviteľom, rímskym pápežom, stála na strane jej protivní-

kov. Preto reformátori ostro vystupovali proti biskupom, čo vyjadrili najmä v poslednom článku Augsburského vyznania *O biskupskej moci*.¹⁷ Pritom však nevystupovali proti úradu biskupa ako takému, ale proti zneužívaniu právomoci biskupov. Preto biskupský úrad podľa Božieho práva znamená zvestovať evanjelium, odpúšťať hriechy, rozsudzovať a zavrhnúť učenia protiviacie sa evanjeliu, bezbožných ľudí, bezbožný život ktorých je zjavný, vylučovať z kresťanského zboru, nie však svetskou mocou, ale Duchom Božím. V tomto sú farári a cirkvi povinné biskupom poslušnosťou podľa Kristovej výpovede: „Kto vás počúva, mňa počúva.“ (L 10, 16). Keď však učia, ustanovujú, zriaďujú niečo, čo sa protiví evanjeliu, vtedy ich podľa Božieho prikázania nemáme poslúchať: „Varujte sa falošných prorokov.“¹⁸ A sv. Pavel Galatským: „A keby sme aj my, alebo keby vám anjel z neba zvestoval iné evanjelium miesto toho, ktoré sme vám my zvestovali, nech je prekliaty!“ A v druhom liste Korintským: „Nič nemôžeme proti pravde, ale za pravdu.“ Tamže: „... podľa moci, ktorú mi dal Pán, aby som budoval, nie boril,“¹⁹ Toto nariaďuje aj cirkevné právo (2q. 7 v kapitole „Sacerdotes“ a v kap. „Oves“) ... Augustín píše v liste proti Petiliánovi: „Ani riadne vyvolených biskupov netreba poslúchať v tom, v čom blúdžia alebo keď učia alebo nariaďujú niečo proti Božiemu Písmu svätému.“²⁰ „Biskupi a farári môžu vydávať ustanovenia, aby sa v cirkvi všetko dialo slušne a v poriadku, ale nie, aby sa tým získala Božia milosť... Takéto ustanovenia treba zachovávať v kresťanskom zhromaždení kvôli láske a pokoju a poslúchať biskupov a farárov v týchto veciach a zachovávať ich nariadenia, aby sa vyhlo vzájomnému pohoršovaniu, a aby sa v cirkvi nerozmohol neporiadok a chaos. Zacho-

vávať však v tom zmysle, aby tým nebolo obťažené svedomie, aby sa nemyslelo, že je to k spásu... Naše cirkvi si neželajú, aby sa biskupi kvôli pokoju a jednote vzdali svojej hodnosti, hoci keby bolo treba, biskupi by mali aj toto urobiť; prosia však, aby biskupi zrušili niektoré nepotrebné obťaženia, ktorých ani v starej cirkvi nebolo a ktoré sa protivia zvyku všeobecnej cirkvi kresťanskej; vtedy azda boli opodstatnené, avšak dnes sa už nehodia... Svätý Peter zakazuje biskupom panovať, ako by mali moc donútiť cirkev na všetko, čo len chcú. Veď nejde o to vziať biskupom ich moc, ale prosíme a žiadame, aby nenútili svedomia do hriechu. Ak to však nespravia a opovrhnu touto prosbou, nech pomyslia, ako sa budú zodpovedať Bohu... Za to, že svojou zatvrdilosťou spôsobili rozkol a schizmu, ktorým ľahko mohli zabrániť.²¹ A Obrana augsburského vyznania v článku *O cirkevnej vrchnosti* píše: „Sme ochotní zachovať cirkevnú správu a úrad v cirkvi, i keď sú z ľudskej moci. Veď vieme, že cirkevní otcovia s dobrým a užitočným úmyslom ustanovili cirkevnú kázeň, ako opisujú staré kánony. Ale biskupi alebo nútia našich kňazov zavrhnúť a zatratiť učenie, ktoré sme vyznali, alebo ich úbohých a nevinných novou a neslýchanou ukrutnosťou zabíjajú. Toto znemožňuje našim kňazom uznať ich za biskupov.“²²

V *Pojednaní o pápežskej moci a prvenstve* čítame: „Vo Vierovyznaní a v Obrane sme prečítali, čo treba povedať o cirkevnej moci. Že totiž evanjelium dáva mužom postaveným na čelo cirkvi poverenie učiť evanjelium, odpúšťať hriechy, prislúhovať sviatosti a okrem toho právomoc, čiže poverenie exkomunikovať tých, zločiny ktorých sú známe, ako aj dávať rozhrešenie tým, čo sa napravili. Podľa Vierovyznania je všetkým, i protivníkom jasné,

že táto moc je Božím právom spoločná všetkým, ktorí sú na čele cirkvi, či sa menujú pastiermi, či staršími a či biskupmi... neskôr si vyvolia jedného, ktorý bol ostatným postavený v čelo, a to sa stalo preto, aby sa zabránilo rozporom... starší si vždy spomedzi seba vyvolili jedného a postavili na vyvýšené miesto; toho pomenovali biskupom, ako keď si vojsko ustanoví veliteľa.“²³ Z toho sa dá dedukovať, že kvôli poriadku v cirkvi je oprávnený aj úrad vedúceho či generálneho biskupa – tak, ako v cirkevnom zbore, k de sú viacerí farári, je jeden predsedajúci farár. Podľa všetkého však aj vedúci biskup by mal mať svoju diecézu či dištrikt, keď si takého volia „spomedzi seba“.

Z toho, čo som uviedol z našich Symbolických kníh, je zrejmé, že naša cirkev uznáva úrad biskupa, uznáva vážnosť a oprávnenosť tohto úradu aj jeho nositeľa, ale nerobí ho neobmedzeným vládcom, pred ktorým sa každý musí pokoriť. Biskup sám nie je úrad, je len nositeľom úradu v cirkvi a musí sa zodpovedať pred Pánom cirkvi aj pred cirkvou.

M. Klátik

(Footnotes)

¹Mt 28, 19–20.; ²1Pt 2, 25.; ³Sk 14, 23; 15, 6.; ⁴Sk 15.; ⁵Sk 6nn.; ⁶Sk 6, 6; 1Tim 4, 14.; ⁷1Pt 5, 1.; ⁸1Tm 3, 1.; ⁹1Tim 5, 20.; ¹⁰1-Tim 3, 2–4; Tít 1, 6–9.; ¹¹Midriak, J.: Nositeľia úradu – súci starať sa o cirkev Božiu. EPST, č. 2/2005, s. 8–9.; ¹²Symbolické knihy, Domáce tabule, s. 195.; ¹³1Pt 5, 2–4.; ¹⁴L 22, 25–27.; ¹⁵Symbolické knihy, Obrana augsburského vyznania, s. 175.; ¹⁶2Tim 2, 15.; ¹⁷Symbolické knihy, Augsburgské vyznanie, s. 57–60.; ¹⁸Mt 7, 15.; ¹⁹2K 13, 8–10.; ²⁰Symbolické knihy, Augsburgské vyznanie, s. 57.; ²¹Symbolické knihy, Obrana augsburského vyznania, s. 59–60.; ²²Tamže, s. 120.; ²³Tamže, s. 179.

Užitočná synoda

Mnohí s mnohými rozpakmi prežívali a napokon aj opúšťali tohtoročnú synodu. Pochybovačne sa pýtali, či vôbec mala nejaký zmysel, či priniesla nejaké výsledky, či sme spravili vpred aspoň jediný krok, či sme sa neutvrдили v zlom položení všetkých nás.

Nazdávam sa, že synoda bola veľmi, veľmi užitočná a to z viacerých dôvodov.

1. Predovšetkým odkryla, ako vedenie cirkvi hlboko opovrhuje nielen synodálmi, ale vlastne celou našou evanjelickou pospolitosťou. Za najjasnejší dôkaz tohto tvrdenia pokladám to, že neumožnilo a ani nestálo o rozpravu o správach generálneho dozorca a generálneho biskupa. Ba pomocou svojich najatých a zaviazaných laudátorov a ďakovníkov dalo bezostyšne tieto prehlásiť za prijaté. Cynik by povedal: správne, veď tie správy boli tak prázdne a o ničom, že rozprava by bola bývala len mlátením prázdnej slamy. V správach chybovala akákoľvek analýza stavu cirkvi a akákoľvek koncepcia pre jej napredovanie. Obe sa točili okolo problémov, ktoré spôsobilo samo predsedníctvo. A toto o predsedníctve je užitočné vedieť.

2. Miesto rozpravy aspoň čiastočne zabralo dojímavé vystúpenie pána či súdruha Ciklamíniho. Jeden z najvyšších predstaviteľov štátnej bezpečnosti mal presvedčiť to hlúpe stádo, ktorému je možné čokoľvek beztrestne predložiť a ktoré to zhltnie, že agent po verbovke a získavacom akte vlastne agentom vôbec nebol a po inštrukcii, a po starostlivom školení, ako získavať informácie, ako sa zachovať v takej, či onakej, situácii, ako písať a komu odovzdávať domáce úlohy, atď, atď, nijakým agentom ani nemohol

byť a šlo len o bezvýznamnú formalitu kvôli akejsi nešťastnej doložke v zmysle vtedy platných zákonov. Ktosi dôrazne pripomenul, že tento vysokopostavený funkcionár štátnej bezpečnosti, bol kedysi konfirmovaný. Zabudlo sa na to, kedy sa „vysporiadal“ so svojou vierou a so svojou cirkvou, kedy z nej ako taký vystúpil, či sa do nej vrátil, či je jej členom a ak áno, v ktorom cirkevnom zbore. Pri tak veľkej autorite koho by takéto taľafatky zaujímali?! Bolo veľmi dojímavé striedanie tvrdení, že na bohumilú synodu ho pozvalo predsedníctvo cirkvi – iste malo kvôli čomu -, s opakovanými prehláseniami, že on sa vlastne sám ponúkol, že ochotne príde a takúto reč v záujme záchrany najvyššieho z vlastnej iniciatívy synodálom prednesie. A keďže zoznamy ÚPN o agentoch sú skrz naskrz pochybné, bude sa zastávať nevinných a falošne vedených, ako mu len sily budú stačiť. Dôstojný a primeraný začiatok ľudomilnej činnosti. Viacerým svitla ozajstná nádej! – Malo sa mu vysloviť zápisničné poďakovanie. A hoci synoda vôbec nehlasovala, že tento pozvaný a samozvaný hosť, môže prehovoriť, o poďakovaní sa malo hlasovať. Mnohí by boli vysoko zdvihli svoje rúčky, zvlášť tí tie, čo majú skúsenosti s podpisovaním všeličoho. – Isteže niektorých furtákov bude veľmi zaujímať, kto už len celú túto akciu zasponzoroval? Ozajstná škoda, že neboli pozvaní alebo sa sami neponúkli aj tí páni, čo dp gener. biskupa spracúvali. Šimčo a spol.

3. Táto synoda bola veľmi užitočná aj preto, lebo odkryla, akými výnimočnými a výtečnými personami sa naša generalita obklopuje. Ak generálny biskup

svoju osobnú sekretárku povýši a prehlási za svoju „pravú ruku“ (zaťaženú síce podpisom o „mlčanlivosti“ v súlade s platnými zákonmi,) môžeme pokladať za vec vkusu, (zvlášť, ak to spomínanej sekretárke nevadí,) ale ak necháva na vrcholnom cirkevnom úrade – vymyslenom pred polstoročím komunistami na ničenie cirkvi- riaditeľov hulváta, ktorý sa ani len nesnaží skryť, akého je ducha a móresov, to už je výrečná záležitosť. Dá sa predpokladať, že na svojom mieste nepohuteľne zotrúva, a to aj vtedy, ak by pro forma nejaké napomenutie aj dostal. Možno je to napokon jemnocitný človek, o čom by mohli svedčiť aj jeho slová, nie o vybíjaní zubov a sľubovaní výprasku kdekomu, ale ktoré povedal na rozlúčku dvom z najvehementnejších zástankých svojho pána: Ďakujem, že ste sa nás zastali! Bojovali ste statočne! Boli ste skvelí! – Jeho zvrátené chovanie skôr hovorí ani nie o ňom samom, ale o tom, ktorý ho najal a trpí i živí pri sebe. Netreba na to zabudnúť.

4. Obraz o tejto synode by nebol hodnoverný, keby sme nestratili nejaké to slovo o hlasovaní. Boli okamihy, keď generálne predsedníctvo sa pri hlasovaní jednoducho neprezentovalo. Výpočty kázali zmeniť kvórum. Získala sa potrebná nadpolovičná väčšina o jeden jediný hlas. Keď sa niekto odvážil takúto „nepřítomnosť“ predsedníctvu vyčítať, brat generálny biskup bez váhania priznal. Áno, je to obštrukcia. Takto sa to robí v parlamente. Nuž, robiť paralelu medzi synodou Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku a praktikami nášho parlamentu, to iste nie je hocičo a nie je len tak a veľa prezrádza o viere, duchu a bežných spôsoboch a postupoch našich najvyšších. Ozaj,

koľko percentná je momentálna dôveryhodnosť parlamentu?

5. A ešte o hlasovaní. Synodáli sú delegáti svojich seniorátov. Alebo na základe svojho úradu, alebo boli seniorálnymi konventmi volení a na synodu vyslaní. Isteže kvôli tomu, aby tam reprezentovali a zastávali stanoviská svojich seniorátov a ich grémií. Ako potom, že podaktorí takmer bez výnimky a po každý krát hlasovali v rozpore so svojím poverením?! Isteže povedia: hlasovali sme podľa svojho svedomia. Lenže každý jeden z nich skladal nejaký ten sľub, možno prisahal, že bude verne reprezentovať svoj seniorát. Týmto smerom svedomie im nefungovalo? Nič nekázalo? Ani sa neozvalo? Keď ich seniorát zaväzoval svojím stanoviskom, prečo vopred nepovedali: ja takéto stanovisko na synode nebudem môcť zastávať? Takže...? A ozaj, ako sa zachovávajú najbližšie? Podľa akého a ktorého svojho svedomia? Ako sa postaví pred svoj seniorát, jeho konvent? Presbyterstvo? Pred Pána cirkvi?
6. Synoda bola užitočná aj preto, lebo odskúšala niečo, čo sa v dejinách našej cirkvi ešte nikdy nevyskytlo: prítomnosť SBS – po slovensky: súkromnej bezpečnostnej služby. Pritom na začiatku treba povedať, že hotel, v ktorom sa synoda konala, svoju SBS-ku nemá!!! Nuž, kde sa vzala – tam sa vzala, bola tam. Síce bez firemnej značky, ale provokatívne, drzo, do očí bijúco. Kto sa bál? Koho, čoho sa bál? Kto si ju objednal? Prečo? Kto vynaložil na takúto zvrhlosť jedinú korunu zo svojich prostriedkov? Chcem veriť, že to nebolo ani z prostriedkov štátneho príspevku cirkvi a že nebude treba najbližšie v tomto ohľade nič vysvetľovať NKÚ. A takisto chcem veriť, že to nebolo ani

z príspevkov zahraničných partnerských cirkví a už vôbec nie z príspevkov našich chudobných vdov, ktorých dary pozorne sleduje pri chrámevej pokladnici Pán Ježiš. Pán generálny dozorca hlasno kričal pred budovou hotela na parkovisku na sestru farárku Ružekovú: Ja o ničom neviem! – Ak teda on nič neobjednával, nič nevedel, nikoho tam cez tie dni ani len nevidel, nezbadal, preto sa nikoho na to ani nespýtal, kto teda? Možno členovia policajnej hliadky, čo prišli na aute, na úradne požiadanie Gbú prezradia, aká SBS-ka ich tam zavola a prečo. Alebo vysvetlí to predsedníctvo synody? Zbor biskupov? – Bude Evanjelická cirkev v takejto pra-

xi pokračovať? Nebolo by jednoduchšie pozvať alebo rovno si vytvorí nejakú tú švajčiarsku gardu? A nebolo by bývalo ešte oveľa, oveľa jednoduchšie miesto SBS-ky pozvať na synodu širokú evanjelickú verejnosť a postarať sa aj o primeraný priestor pre ňu? Nech sa učí, nech vidí!

Pokračovať by sa v takýchto úvahách o užitočnosti tohtoročnej synody ešte určite dalo. Ale je to smutné uvažovanie a ktovie, či pohne jediným srdcom. Ako potom chceme, aby sa niektorí pohli zo svojich postov a aby sa pohla cirkev smerom dopredu, nasledujúc šlapaje Toho, ktorý ju povolal?

Prítomný

Drábi, ŠtB a SBS

Premýšľam, ako asi a s kým cestoval Juraj Thurzo zo svojho bytčianskeho sídla na pamätnú synodu do Žiliny léta Páně 1610. Určite na koči a pravdepodobne zbral so sebou svojho kazateľa Eliáša Lányiho. Ako palatín Uhorska musel cestovať aj so svojou "ochrankou" – ozbrojencami či drábmi. Časy boli zlé a cesty nebezpečné. Predpokladám, že svojim dráбом nedal v Žiline voľno, aby sa potešili v mestských hostincoch. Pochytno strážili palatína aj kazateľa v budove synody. A pred kým ich strážili? Určite nie pred zástupcami evanjelických kňazov a stavov. Veď obidvaja požívali u evanjelikov všeobecnú úctu a vážnosť. Dosť bolo všelijakých pápežencov, ktorým synoda nebola po vôli...

Za komunizmu už na našich generálnych konventoch nemuseli byť drábi. Nahradili ich tajní spolupracovníci ŠtB priamo z radov konventuálov. Ich úlohou bolo referovať svojim chlebedarcom o všetkom, čo sa na konvente hovorilo.

Mali strážiť "úctu a vážnosť" cirkevných predstaviteľov, ktorým dali komunisti dôveru. Konventy museli totiž prebiehať podľa vôle komunistického režimu...

Časy sa menia. Drábov niet; eštecháci ešte síce žijú, ale ŠtB už stratila v spoločnosti oporu. Dnes máme na to súkromnú bezpečnostnú službu (SBS). Zavoláme si ju na synodu, aby sme zabránili "provokáciám" zo strany niektorých farárov, ktorí by znevažovali našu česť. Chceli by roztrahnuť nejaké transparenty? No ešte to! Synoda je naša a bude po našej vôli!

Zaujíma ma, kto platil SBS-ku na synode 2005 v Liptovskom Jáne. Že by bol GBÚ taký naivný a zahrnul to do svojich nákladov? Silno pochybujem! Generálny dozorca sa vraj na synode vyslovil, že on SBS-ku neobjednal. Dvaja ďalší duchovní predsedovia synody asi nemajú toľko prostriedkov, aby zo svojich peňazí zaplatili 3-4 SBS-károv na štyri dni. A ten štvrtý predseďa synody by určite niekde z dolniakov neangažoval liptovskú SBS.

Vychádza mi, že sa musel nájsť nejaký "Turzo" na Liptove. Čo už, zbohatlíkov je dosť aj medzi luteránmi! (Mimochodom, mal by SBS-károm stiahnuť z odmeny, pretože sa nám aspoň na chvíľu podarilo na synode rozvinúť transparent a odhaliť ich dovtedajšiu anonymitu!)

Pripomínam, že Thurzo a Lányi si svoju úctu nebudovali pomocou drábov. Niekdajší cirkevní predstavitelia svoju vážnosť kvôli ŠtB len stratili. A súčasným k nadobudnutiu úcty a vážnosti SBS určite nepomôže.

Štefan Jakoby

Synoda 2005:

veľa otázok, (takmer) žiadne odpovede

Na synode 2005 som bol necelé dva dni – v piatok 24. júna od 16:00 do konca a v sobotu 25. júna od začiatku do 15:35. Hneď po príchode na synodu som bol svedkom hrubej manipulácie, keď GD J. Holčík vyzval synodálov, aby prijali uznesenie dištancujúce sa od br. J. Meňkyho a vlastne celého ZED za článok uverejnený

už skôr v SME. Uznesenie konštatovalo, že jediným oficiálnym hovorcom synody je brat Prostredník, a teda že iní sa nemajú do médií o nej vyjadrovať. Návrh uznesenia, ktoré tak operatívne predložil GD, bol odhlasovaný prakticky bez diskusie, nehovoriac už o možnosti napadnutého br. Meňkyho sa brániť.

Hlavnou témou synody mal byť duchovný zápas o mladú a strednú generáciu. Podľa mňa však hlavnou témou tejto synody bolo niečo iné, čo rezonovalo v každom, kto tam bol: ŠtB a minulosť 2 z 3 biskupov našej cirkvi. Postoj k tejto veci delil zreteľne aj synodálov na dva hodnotovo navzájom úplne vzdialené svety: ten prvý arogantne ignoroval pravdu o sebe samom a na každý názor, ktorý sa nezhodoval s jeho videním, okamžite reagoval protiútokom snažiacim sa diskreditovať nie názor oponenta, ale jeho osobu. Ten druhý, žiaľ, medzi synodálmi v menšine, sa zväčša snažil klásť otázky vedeniu. Otázky, na ktoré nikto nedával jasné odpovede. Otázky, ktoré dokonca nezaujímali ani väčšinu zo synodálov (je mi potešením skonštatovať, že väčšinu prítomnej nehlasujúcej verejnosti však áno). Deliaci čiara bola zjavná pri každom hlasovaní, najmä ak súviselo priamo s problematikou minulosti a problematikou ZEDu.

Hlasovacia mašinéria poslušnej a voči cirkevnej „vrchnosti“ lojálnej väčšiny fungovala takmer stopercentne najmä pri aklamačnom hlasovaní. Ak vidíte, ako niekto hlasuje proti tomu, čo by ste predpokladali, že bude naopak hájiť v mene ľudí, ktorí ho poverili účasťou na synode, tak Vás napadne iba jediné vysvetlenie: dotýčny je buď zastrašovaný alebo vydieraný. Tu ide iba o moju domnienku, o žiadnom konkrétnom prípade neviem, ale tvrdím: ak by som bol zastrašovaný alebo vydieraný, nekonal by som inak (pokiaľ by mi len Hospodin nedal tú úžasnú silu vzoprieť sa). Nič viac a nič menej týmto nechcem povedať.

Slovo sa ušlo aj br. Meňkymu, aj keď až potom, ako ho jeden zo synodálov vyzval, aby zaujal stanovisko k možnosti urovnania sporov medzi vedením ECAV

a vedením ZED prostredníctvom rokovania a aby sa ospravedlnil za údajne nevhodnú medializáciu vnútorných vecí cirkvi. Brat Meňky sa ujal slova a skonštatoval, že generálny biskup v časoch, keď pôsobil ako agent ŠtB, donášal na svojich blízkych a preto je novodobým Judášom a že s takými sa nerokuje. Reč to veľmi diplomatická nebola, ale tým z nás, ktorých už skôr zaujímal obsah spisu pod hlavičkou „Julo“, hovorila z duše. Biskup Osuský, ďalší čelný predstaviteľ cirkvi evidovaný ako agent ŠtB, sa generálneho biskupa zastal vo veľmi emotívnom prejave. Obvinil ZED z čohosi ako rozbiejanie cirkvi a bezohľadné zadupávanie do zeme aj tých najmenších výhonkov viery, ktoré táto cirkev pestuje. Zvláštna to optika. Agenti ŠtB vieru do zeme nezadupávali asi nikdy, to len zopár ignorantov si myslí, že to bolo naopak.

V sobotu ako blesk z jasného neba zapôsobilo svedectvo br. Klátika podopreté aj ďalšími svedkami incidentu (napr. br. Linkesch, ale aj ďalší), ktorý sa odohral v piatok večer, kedy riaditeľ GBÚ V. Gallo údajne v afekte vyliadol na br. Klátika pohár minerálky s džúsom.

Na toto obvinenie zareagoval V. Gallo tak, že sa br. Klátikovi za svoj čin ospravedlnil.

Reakcie synodálov boli rôznorodé. Jedni žiadali okamžité odvolanie V. Galla, lebo tvrdili, že podobným spôsobom sa prejavil už v minulosti. Tí druhí zasa tvrdili, že odvolať ho netreba, lebo sa už (teda práve pred chvíľou) ospravedlnil a preto je kresťanské mu odpustiť. K argumentácii, že ak išlo o opakovaný priestupok voči dobrým mravom, tak nie je záruka, že ľútosť, ktorú prejavil verbálne, bude účinná a že jeho násilné prejavy sa nebudú opakovať aj v budúcnosti, boli títo zástancovia riaditeľa GBÚ hluchí. Pri hlasovaní ich

názor prevládol rozdielom 3 hlasov a V. Gallo zostal vo svojej funkcii.

Súčasný morálny marazmus v ECAV nemohol nechať nikoho v pochybnosti o tom, že ignorovanie a snaha o diskreditáciu oponentov jej súčasného vedenia povedie k protestom, ktoré možno označiť za výkrik do tmy bezmocných a zúfalých, ale nie slepých. Takýmto protestom bol aj transparent, ktorý sa objavil na synode v poobedňajších hodinách posledného dňa. Samotný protest bol tichý, nenásilný a kultivovaný, hoci možno trochu ironický svojím obsahom, ale zrozumiteľný každému. Odsudzovať ho z vecnej stránky je síce pre mnohých z nás nepochopiteľné, ale v demokratickej spoločnosti legitímne; ale odsudzovať ho aj po formálnej stránke znamená byť otvoreným nepriateľom slobody prejavu.

Na synode sa však našli aj takíto nepriatelia slobody prejavu. Protestujúci po pár minútach rokovaciu sálu synody opustili. Pri odchode z budovy ich napadla neznáma osoba v civile, ktorá zjavne nemala iný záujem ako poškodiť dobré meno ECAV (ak sa v súvislosti s otázkou minulostou 2 z 3 z jej biskupov dá ešte o niečo ako dobré meno hovoriť). Dôkazom bola nielen jej absurdná snaha protestujúcich zadržať, ale aj ďalšie dianie, ktoré som zdokumentoval aj fotograficky, hoci mi v tom bolo najmenej dvomi osobami bránené. Jedna z osôb, ktorej totožnosť mi nie je známa, konala nenásilným spôsobom, stavajúc sa do záberu, avšak vcelku márne.

Druhou osobou, ktorá mi bránila, bol už spomínaný Vladimír Gallo, ktorý sa objavil za pár sekúnd. Snažil sa strkaním do mňa zabrániť tomu, aby som fotografoval to, čo sa dialo. Ospravedlnenie br. Klátikovi zostalo už úplne zabudnuté, násilnícka povaha sa prejavila znovu. Celá

potýčka trvala niekoľko neuveriteľných desiatok sekúnd.

Ďalším dôkazom snahy poškodiť dobré meno ECAV (popri jeho vlastnom fyzikom násilí pri snahe zadržať protestujúcich) bol fakt, že už spomínaný neznámy civil sa snažil zavolať políciu!!! Snahu zadržať nás sa neštítal podporiť aj siahnutím na cudzí majetok (teda sklopiť rampu patriacu chate Máj v Liptovskom Jáne, aby zabránil prejazdu autorovho auta). Samozrejme, že pre nás, ktorých záujmom nie je vyťahovať spory v ECAV mimo ECAV, bolo jeho konanie neprijateľné. Jedine z tohoto dôvodu sme nemali záujem na tom, aby sme boli konfrontovaní s políciou. Zdvihnutie rampy sme si vynútili iba hrozbou súdnej žaloby a odišli sme skôr, ako prišla ním zavolaná polícia. Bolo by určite zábavné počuť, ako vysvetľuje policajtom, prečo ich zavolať...

Je oprávnená domnienka, že ak potom, ako tento neznámy chcel zadržať 2 protestujúcich, sa za pár sekúnd na scéne tohoto pokusu objavil riaditeľ GBÚ, tak to nebola náhoda. Nedá sa preto vyľúčiť, že o zákroku, ktorý sa snažil vykonať spomenutý neznámy, bol riaditeľ GBÚ prinajmenšom informovaný. Každopádne ide o flagrantné porušenie práva na slobodu pohybu, ktoré je zaručené slovenskou ústavou.

Je zrejme, že ECAV čaká v budúcnosti nutnosť neodkladne riešiť mnohé personálne otázky: opakovane sa prejavujúca násilnícka povaha súčasného riaditeľa GBÚ patrí medzi najnaliehavejšie prípady. Jeho pôsobenie je viac ako problematické a veľmi konfliktné. Ale nerobme si ilúzie: skôr, ako sa vybojuje zápas o očistenie cirkvi od agentov ŠtB, riešenie takýchto problémov nie je reálne.

Atmosféru neuveriteľnej nevraživosti a násilia (psychického i fyzického), ktorá

na synode 2005 panovala, si nepamätajú ani tí, ktorí chodili na synody už v päťdesiatich rokoch. Mám autentické svedectvá ľudí, ktorí to môžu porovnať.

Možno niekto povie, že moje vnímanie diania na synode bolo tendenčné. Ve-

rím však, že kto hľadá poctivú odpoveď na tie otázky, na ktoré synoda neodpovedala, nemôže moje vnímanie označiť za tendenčné. Dávať sa, dokumentovať, pýtať sa a ani pochybovať nie je tendenčné. Je to prirodzené.

Svetozár Gavora

Komunistický skanzen

pod hlavičkou ECAV, alebo: ako štb nám dodnes riadi cirkev

A by nedošlo k omylu: netvrdím, že naša cirkev je skanzen, ale že v jej rámci sa dá nájsť niečo, čo v určitom podobenstve možno označiť ako skanzen. Keď k nám niekedy príde návšteva zo zahraničia a chcem im ponúknuť možnosť nahliadnuť do našej minulosti, ako sa u nás stávalo a žilo, poviem im, aby si išli pozrieť skanzen napr. v Starej Ľubovni, prípadne v Bardejovských kúpeľoch. Neznamená to, že Stará Ľubovňa či Bardejovské kúpele sú skanzen, ale tam, v týchto obciach sa skanzen dá nájsť.

Keby som chcel niekomu naznačiť, ako to v minulosti - tej komunistickej - v našej cirkvi bolo, povedal by som mu, aby išiel na synodu našej cirkvi do Lipovského Jána a videl by a zažil by atmosféru tých minulých, ale v našej cirkvi sem-tam ešte prítomných čias, kedy „tajomná šedá eminencia“ cez vhodné vybraných pracovníkov cirkvi ovládala spoločenstvo kresťanov, ktorí niesli meno evanjelici a.v.

Osobne som bol zvedavý, ako vedenie našej cirkvi „zvládne“ synodu vo svoj prospech, ale že to bude až taká prezentácia spôsobov minulosti, na to moja fantázia nestačila. Nebudem sa vyjadrovať k jednotlivým skutočnostiam, ktoré vo svojom článku Užitočná synoda opisuje brat Prítomný. Chcel som tie veci zaznačiť tiež, ale som rád, že už sú zapísané. Len by

som mu dal názov Pamätná synoda, lebo **ešte nikdy** sa asi nestalo, aby k správam predsedníctva cirkvi nebola rozvinutá rozprava, ale hneď v zárodku umlčaná, **ešte nikdy** sa nestalo, aby si vedenie cirkvi zabezpečilo na synodu ochranku zo súkromnej bezpečnostnej služby proti svojim synodálom a členom cirkvi, a to tak šikovne, že s čistým svedomím môže povedať, že ich oni t.j. vedenie cirkvi neobjednali a nevolali – však stačí povedať iným schopným, aby to akýmsi vhodným spôsobom zabezpečili, **ešte nikdy** nedostal na synode hneď po správach predsedníctva toľko priestoru k rozprávaniu – a o čom to vlastne hovoril? - človek, ktorý s cirkvou nemá nič spoločného, len to, že vie, ako pracovala štb a ako sa s ňou dalo a nedalo spolupracovať, **ešte nikdy** riaditeľ GBÚ neolieval člena návrhovej komisie pri čítaní návrhov v komisii minerálkou z pohára rovno do tváre a návrhová komisia v časti zloženej z vedenia cirkvi smerovala k cenzúre t.j. nepredloženiu podaných návrhov pred plénum synody, ešte nikdy a mal by som pokračovať ďalšími spôsobmi, ktoré nesú typické znaky charakterového rozvratu a primitívnej komunistickej výchovy k manipulácii. Treba to zapísať a pamätať, lebo ak sa má niečo podobné opakovať, potom to bude znamenať, že už sa nejedná o krízu a relikty toho, čo sa stráca, ale o konečný rozklad. Inak by som bol rád,

keby nastal konečný rozklad mentality kolaborantov, ktorí chceli byť pánmi nad svojimi bratmi, alebo - aby sme povedali podľa evanjelia - boli schopní klaňať sa **mu**, len aby mohli „vládnuť“ svojim „končinám zeme“. Vďaka Pánovi cirkvi, že pri pohľade na mnohú prácu a pracovníkov v našich cirkevných zboroch sa rozkladu **skutočného života** cirkvi báť nemusím.

Faktom je, že keď navštívite skanzen, je to veľmi milé a zachovalé miesto, starostlivo obnovované a udržiavané, aby sa návštevníci mohli pokochať romantickou minulosťou. A je len na návštevníkovi, či si dokáže vo svojej fantázii predstaviť, aký bol život, ten skutočný, každodenný život ľudí v minulosti, ktorí vo vystavovaných domoch a v naznačených podmienkach žili. Štatisticky s vysokou pravdepodobnosťou sa dá predpovedať názor dnešných návštevníkov, ktorí povedia, že ten-ktorý skanzen je pekný, príjemný, pôsobivý, páči sa im, ale na otázku, či by chceli v takých podmienkach, ako sú v skanzene naznačené, žiť, by všetci povedali: radšej nikdy. Ten život nebol romantický, ten život bol ťažký a asi je lepšie, že sa to zmenilo, že žijeme dnes inak.

A tu som pri tom podstatnom, čo chcem ku skanzenu štb v našej cirkvi povedať:

Sestra Katarína Hudáková vyznala na synode veľmi pôsobivo a hlboko vinu, ktorá leží na všetkých, ktorí v cirkvi vedome a aktívne spolupracovali s štb, stali sa jej agentmi. Vyznala to ako dcéra toho, ktorý určite nikomu osobne neublížil a nebral svoje kontakty ako základ budúcej kariéry v cirkvi a celosvetovej ekuméne. Ale keď prišla zmena života a komunistické mátohy a všetky tie „šedé eminencie“ Hospodin poslal k ich pôvodcovi, budoval zo všetkých síl, obnovoval a zápasil, ako len vedel, o nový život cirkvi.

Domyslime však postoj tých, ktorí si dodnes myslia a stále to prezentujú, že spolupráca s nepriateľom cirkvi bola akási možno až „krížová služba“ cirkvi, že to museli urobiť a keď to urobili, bolo to správne. Ak takto zmýšľajúci nedokážu povedať, že to bolo zlé, chybné, že to je tá hlavná vina, potom vlastne potvrdzujú svoje pôvodné rozhodnutie spolupracovať s štb a ich riadiaci dôstojníci by sa mohli a môžu sa radovať, ako dobre si vybrali. **Keby sa neboli zmenili pomery, dodnes by v nich mali svojich najlepších spolupracovníkov, ktorí by ani svojim najbližším nepovedali, že informujú a donášajú, že vlastne špicľujú.** Ďalej by to považovali - vlastne to ďalej považujú - za službu cirkvi. A všetci, ktorí s nimi súhlasia, vlastne hovoria, že tak to bolo treba robiť a tak by to robili dodnes. A keby sa neboli zmenili pomery, na synode v Liptovskom Jáne by nepotrebovali žiadnu súkromnú bezpečnostnú službu, stačili by správne informácie na správnych miestach, aby „šedá eminencia“ odstavila tých „neinteligentných tupcov“, ktorí sa nevedia prispôbiť a tvrdia, že zrada je zrada a nie nevynutný kompromis.

Štb ako organizácia na ovládanie spoločnosti skončila. Ale má svojich vyškolených, dobre pripravovaných a pripravených pohrobkov, ktorí chcú ešte dnes byť vzorom, vpredu, na čele, vo vedení cirkvi a reprezentovať ju, sedieť na Pánovej pravici. Nemajú ani toľko citu pred blíznymi a pred Bohom, že by vyšli a „žalostne zaplakali“ (L 22,62)

Vedia správne manipulovať synodu a využiť na to svojich vhodných služobníkov. O tom budem písať až neskôr, možno v príručke pod názvom: Ako sa dá manipulovať dôverčivé a obchodov schopné spoločenstvo. A tu musím priznať, že

vlastne, keď pozorujem, ako to naše vedenie robí, dostávam aj ja celkom nevedomele a neplánovane školenie z „Ovládania a manipulovania nás“. Fakt tí štb-áci boli profesionáli! Alebo je to vrodené nadanie jednotlivcov? Neviem. Budem skúmať.

Chodíte do skanzenu a obdivujete, ako si ľudia niekedy žili. Keď zo skanzenu odídete, možno že v niektorej obci uvidíte malú rozpadajúcu sa dreveničku, v ktorej dožíva starý ujo a je mu dobre. A možno si poviete, že aj tak sa dá. Ale vráťte sa domov a žíte dnešný, nie ten minulý svet. Drevenice sa stavajú aj dnes. Ale žije sa v nich inak a sú celkom inak zariadené, ako v minulosti.

Komunistický skanzen v našej cirkvi pripomína minulosť, štb má dosahy na náš život dnes. Ale to končí. Faktom ostáva, že si naši kolaboranti dali vskutku neriešiteľnú úlohu: premeniť zlé na dobré.

„Srdce čisté“ tvorí Boh. Nie kňaz, nie biskup, nie žiadne chorobné sebavedomie.

Skúsme si predstaviť, ako by si onen Saul, z ktorého Pán urobil apoštola, falšoval svoju minulosť, keby chcel na dobré vysvetliť prenasledovanie kresťanov, v ktorom bol tak horlivý.

Už to počujem: „My sme žiadnych kresťanov neprenasledovali.“

To je pravda: Vy ste o nich informovali len tých, ktorí si s nimi už vedeli rady!

Šialený svet minulosti, ešte stále prítomný v hlbokom presvedčení samospravidlivosti.

Ja si v takýchto chvíľach rád spievam: „Moja múdrosť a moja nádej, moja pieseň je Pán...“

Vďaka Ti, Pane, že cirkev je Tvoje Telo a nie organizácia, ktorú spravujeme a niekedy manipulujeme my, ľudia. Amen.

Daniel Midriak

Neabdikujeme, pokračujeme (Od laika pre laikov)

Laikovo slovo bude trochu iné ako slovo ľudí duchovných; môžem však písať a polemizovať len tak ako robím v literatúre a kultúre: tie sú mi tak isto svetom ľudských a mravných hodnôt prerastajúcich človeka a smerujúcich tam, kde končí tento život.

Takže nemôžem zaprieť úžas nad tým, kam túto cirkev dovedlo jej dnešné vedenie, a nemôžem zamlčať odpor a hnev, že niekto poškrvnil, sperverznil hodnoty, ktoré som vždy vyznával: vernosť pravde, slobodu prejavu ako právo vlastného svedomia, bytostný odpor proti totalitnej – politickej i duchovnej – moci, ktorá chce ovládať existencie aj duše ľudí.

„Autorita je len vtedy autoritou, keď je čistá,“ píše ev. kňaz, najlepší slovenský dramatik Július Barč Ivan; a kritizovať má právo len ten, „kdo se narodil pro obdiv a úctívání, a byl v nich zklamán a zrazen,“ hovorí jeden z najzasvätejších F. X. Šalda; takže potom „hnev je kritikova hrdá múza, posledná, keď tie sladšie už zmĺkli,“ tvrdí Barbey d'Aurévilly – odtiaľ napokon aj tón a spôsob, iste odlišný od toho, akým píšú kňazi.

Komunistický režim vo svojich obetiach upevňoval nádej, tento postkomunistický akoby bol bez nádeje a ľudí ešte viac oslaboval a rozkladal. Sloboda je bremeno, ktoré – obeť i neobeť – nevedia uniesť, takže choroba prinesená z totality – rozpad

hodnôt aj mravnosti – množí svoje vírusy a necháva im voľnú, priam bezbrehú cestu. Najmä tí, čo s komunistickou mocou kolaborovali, sú na tej ceste najmenej odolní, priam ako odviazaní z reťazí, schopní činov a výčinov, ktorým skoro neveríte, nad ktorými vás schytáva úžas. Tak v politike a podnikaní, tak v kultúre aj v cirkvách.

X

Od začiatku som nevedel a nemohol vnútorne uznať Júliusa Filu ml. za skutočnú intelektuálnu, duchovnú a mravnú hlavu svojej cirkvi; odcudzil mi ju možno viac ako jej dnešná myšlienková zostalosť, konzeravitivizmus a hniloba. Čo duchovného – nie finančnícko-manážérskeho – ale intelektuálneho, teologického a eticky progresívneho priniesol Július Filo z päťročného pobytu v centre svetového protestantizmu? Čím mysliteľsky obohatil túto cirkev? Vyvolal v nej niečo teologicky obrodného, pohol jej ospanlivými vlnami? Načože bol päť rokov v Ženeve? Len aby posielal hlásenia československej zahraničnej rozviedke? A vôbec: oslovila vnútorného človeka jeho kázne alebo články? Má, vydobyl si na Slovensku, vládu nad dušami? Čaká poslucháč, keď začína hovoriť, že počuje niečo nadpriemerné, sugestívne a cenné, hodné minulosti a hodnôt cirkvi, ktorú zastupuje? Porovnával sa niekedy s Jurajom Janoškom, Samuelom Zochom, Samuelom Štefanom Osuským, Pavlom Čobrdom alebo Fedorom Ruppeltdom? Jeden jediný raz som ho požiadal o článok do Tvorby, a keď som dostal text riedky a priemerný nad očakávanie, nechcel som riskovať druhý a tretí raz. Biskup musí povedať viac ako iní.

X

„Nikdy som nedal súhlas k spolupráci s Štb., nikdy som nesúhlasil, že budem

agentom, neplnil som nikdy úlohy agenta, ale bol som predmetom osobnej policajnej kontroly pre moje služby na fakulte ako všetci ostatní kolegovia (a moju službu v medzinárodných vzťahoch),“ trúfne si napísať dokonca po synode, ktorej účastníci mali k dispozícii xeroxované jadro jeho eštabáckeho spisu – v liste z 30. júna 2005 v čudnom, podľa mňa falošníckom liste pastorálnej, čiže v jeho záujme, pod jeho dozorom zostavenej rehabilitačnej komisii, zostavenej len kvôli nemu a jemu podobným. Videl som dva jeho vlastnou rukou napísané sľuby, ochoty, spoľahlivosti a utajovania, ktoré predchádzali tajnej spolupráci u každého tajného spolupracovníka (TS) i agenta. Bol nasaďený na šiestich dôležitých ľuďoch v cirkvi, medzi iným aj na otca dnešného gen. dozorca. Podával správy: je ich na celú knihu – cca 270 strán! Má zatiaľ výhodu, že jeho správy sa nachádzajú mimo Bratislavy, v Čechách; nepochybujme, že sa čoskoro sprístupnia. Hodnovernosť jeho spolupráce bola okrem toho preverovaná aj troma na neho – ako na každého agenta – nasaďenými kontraagentmi; a nebavili by sa s ním 15 rokov, a nedostával by finančné odmeny, keby pre nich nepracoval spoľahlivo, keby nepodával dôležité správy.

Nijaká teda „obeť komunistickej policajnej kontroly a útlaku“, ale dobrovoľná a vedomá ochota i vôľa donášať tajný informačný materiál „policajnej kontrole“ aj vo vedomí zvrhlosti celej „ríše zla“, v ktorej žije, vedomý si aj zvrhlosti nadpráce, ktorú po vlastnoručne napísanom sľube robí. Dojemný dodatok či koniec v onom liste znie, že teda takéto obeť „si zaslúžia ochranu našej cirkvi,“ že údajne je „našou spoločnou povinnosťou a zodpovednosťou očistiť (sic!) ich meno a tak očistiť pred dnešnou liberálnou spoločnosťou čiernobieleho myslenia a ľahkomysel-

ných súdov aj meno našej cirkvi – žasnete, ale to je skutočný a pravý, relativistický, pragmatický a mravne zatemnený Július Filo sám, v podobe priam ukážkovej. Takto demagogicky, pod pláštikom cirkvi a kresťanskej povinnosti, aj vo falošnom odpore proti „liberálnej spoločnosti“ – ktorej neuveriteľnou cirkevnou splodinou je on sám. Takto úskočne a zvrátene myslí, stierajúc, kamuflujúc odveké kresťanské póly dobra a zla, previnenia a trestu, hrubej kože a pokánia. Nemôžeme si pomôcť: ev. cirkev sa vtedy očití, keď biskup Filo nebude na generálnom stolci a pod ním jeho platení prisluhovači, tí „demokrati“ a tie úbohé kresťanské „obete“ komunizmu. On ani oni nie sú zárukou nijakej obrody ani premeny. Predstavujú uzavretý, stojatý a páchnuci totalitný močiar.

Ak sa list pastoračnej komisii po tom všetkom končí apoštolskou vetou „Váš v Kristovej láske oddaný“ – čitateľ v tej chvíli musí myslieť na biskupa Münsterera v Kierkegaardovho Okamihu. Pri všetkej skromnosti si myslím, že Kristovo meno je tu tak zneužitá, ako som čítal len v listoch Jána Chabadu z cirkvi a literatúry vyhnaneému Emilovi Boleslavovi Lukáčovi.

Ak si gen. biskup pred synodou – servilnou farárkou Danielou Horínkovou – organizoval u podaktorých intelektuálov hlasy a osvedčenia za seba, podobá sa to veľmi na demagogické agitačné maniere komunistických funkcionárov. Ak vie ignorovať počínanie a názory v podstate sebou samým zostavenej rehabilitačnej („pastoračnej“) komisie a v hlbokjej kolaborantskej spriaznenosti s gen. dozorcem poza chrbát komisie podstrčiť a do rozhlasu poslať dozorcovo vyhlásenie opačné, „že komisija nenašla viny na gen. biskupovi“ – je iba dôkaz poprenia a zrady demokracie u Jána Holčíka, ak

nie podvodníctvo hodné trestného stíhania. Nemohla ani inak skončiť úbohá Demokratická strana, keď mala na čele takých „demokratov“, akým je Ján Holčík! Čo týchto dvoch generálov asi spája? Služba pravde? Dovoľte, aby som sa zasmial. Pokorná služba Bohu? Stícham pred tým menom, ale myslím si, že služba vlastným egoizmom.

To, že cirkevný generalissimus spracuje pred synodou 83 ročného emeritného biskupa Jána Antala, ktorý do podstrčeného mikrofónu zahľási opak toho, čo napísal predtým – že údajne eštabácky spis osobu gen. biskupa nekompromituje – a vzápätí v súkromí povie zas niečo iné (hneď sa vytratiac zo synody, na ktorú ho doviezlo generalissimovo auto) – to je prosím nie nič iné ako – azda aj trestné – zneužívanie labilného vedomia starého človeka.

Vrcholom perverzie je, že na ev. synodu príde, údajne sám sebou vyslaný, ale určite na pozvanie gen. biskupa, nikto iný ako dobre známy a diablovou aurou dávno ovenčený, šéf komunistickej rozviedky Ciklamini, a snaží sa prítomných presvedčať, „že biskup nebol agentom Štb.“ Povedali, že Ciklaminimu aj Filovi hrali! Ten prvý prišiel na synodu aj so svojím samizdatom z roku 1990 „Môj boj proti totalite“ (sic!), ktorým chcel politiky osvietiť neosvietené kňazstvo: relativizovať celú Štb., že to dokopy nebolo nič, len akási chytrácka zákulisná hra na politiku a vyzvedačstvo. Čakáme už len, že aj tohočasný gen. biskup Filo vydá v sebe úslužnom Transociu naozajstný bestseller „Môj boj proti Štb“ – úspech aj v zahraničí, aj v Ženeve napríklad, zaručený!

X

Z postsynodálnych aktivít nemôžem nezaregistrovať účasť Dušana Rolla (tiež

cnostný kresťan na zozname dôverníkov Štb!), a demokrata Jána Holčíka na prednáške Spoločnosti pre Tvorbu: prskali vraj slinami, ohováračkami a zlostou proti mne – za tohoročné 2. číslo Tvorby, venované podobným výtečníkom, ako sú oni. Čakal by si, že budú s tebou polemizovať v časopise? Na to nemajú. Majú len to, čo mali komunistickí funkcionári: intrigy, zákulisné a zákerné ťahy po kútoch, kde sa klamstvám a zlobe najlepšie darí. Aj na Tvorbu – čuduj sa svete – sú podľa dvoch výtečníkov peniaze: doteraz na ne vôbec neboli! Od r. 1995 finančne na ne neprispieva ani vedenie cirkvi ani Tranoscus: zriekli sa jej! – a zrazu im na nej veľmi záleží. Dojemné, podozrivé – len čo je pravda.

Renomovaný „demokrat“ Ján Holčík sa dokonca nehanbí nahovárať predsedu Spoločnosti pre Tvorbu prof. Beloslava Riečana, aby sa dištancoval od Tvorby a odsúdil ju! Čiže: aby svojvoľne, bez súhlasu celej Spoločnosti zradil to, za čím doteraz stál. Aby sa rozbila redakcia, mohol sa odvolať jej šéfredaktor, aj Tvorba sa stala poslušným biskupským baránkom. „Demokracie, toľ diskuse,“ povedal T. G. Masaryk, pán demokrat Holčík sa na to azda rozpomenie; že to nie je mocenský monológ, ale slobodný dialóg. Viem si predstaviť, ako vyzerala demokracia v Demokratickej strane.

Vrcholná scéna nasleduje: do EMP (administrácie Tvorby), čiže riaditeľovi Fedorovi Bartkovi, ráčil zavolať samotný generalissimus: podľa dikcie reči pozhnaný zaskočením a zlostou. Cítiac sa už asi predsedom všetkého, samozvane sa pasoval aj na predsedu dozornej komisie EMP. Keď mu Fedor Bartko odpovedal, že je iba jej členom, pochopil svoj post nasledovne: „Kto vydáva ten plátok?“ (Od cirkvi nezávislá spoločnosť pre Tvor-

bu.) „Kto financuje ten plátok?“ (Čitateľia a štát.) „V akom náklade vychádza?“ (V takom a takom.) „Už je náklad čísla rozposlaný?“ (Veľadôležitý: či by sme ho stihli ešte odkúpiť.)

Vyprosujem si od Júliusa Filu ml., aby nazýval „revue pre literatúru, kultúru a duchovný život“, ktorú založil E. B. Lukáč, aby ju nazýval „plátkom“! (Plátkom, jeho vlastným, pretože ním samým dirigovaným, možno dnes nazvať Ev. posla spod Tatier). V Tvorbe vyšli texty oceňované intelektuálmi nielen na Slovensku, ale i v Čechách, ba aj vo Švajčiarsku Janom Miličom Lochmanom. Z katolíckej strany som počul, že jedine Tvorba reprezentuje dnes evanjelickú cirkev v slovenskej kultúre.

Finis coronat opus: náš premilený podtatranský (p)osol uverejnil vo svojom historickom 29.–30. čísle osem a pol riadka kultúrnych pomýjij od nikoho iného, ako od Predstavenstva vyd. Tranoscus, ktoré sa volajú: „Ostrý protest.“ Že totiž: „... na svojom zasadnutí vyjadrilo ostrý protest proti obsahu článku šéfredaktora Tvorby Júliusa Vanoviča uverejneného v Tvorbe č. 2/2005. Odmietlo urážanie a škandalizujúce vyjadrenie autora k činnosti Tranoscia.“ Pekne komunisticky, súdruhovia evanjelici, bez konkrétneho, vecného uvedenia toho, čo autor hovoril proti vám, aspoň jedného citátočku, ktorým vás škandalizoval. Naozaj myslíte, že si to nezaslúžite? Pozrite, čo vydáva, ako si počína katolícky Lúč, Sv. Vojtech, český Vyšehrad alebo Kalich! A takým bol kedysi aj Tranoscus. Zbierate len triesočky po Janoškovi, Šenselovi a výborných lektoroch, ktorí s Tranosciom spolupracovali. Želáte si analýzu podrobnejšiu? Môžem vám sľúbiť dôkladný hodnotiaci rozbor vašej pätnásťročnej diletantskej vydavateľskej činnosti. S vašimi

charakteropismi, čelní pohlavári Tranoscia, s vašou pracovnou a komunistickou minulosťou, isteže.

To isté číslo prinieslo „Ospravedlnenie“ vydavateľstva toho istého Tranoscia – za nič iné, ako za dva slobodné kritické články, ktoré sa dotkli, pravdaže najviac Júliusa Filu. Lebo synoda „odsúdila medializáciu a škandalizovanie osoby gen. biskupa ECAV Júliusa Filu, poškodzovanie dobrého mena celej cirkvi a vyzvala k prinavrátaniu pokojného usporiadania vzťahov“. Znovu povedali, že im hrali. Hlasy na synode boli v povážlivom pomere 30:24, aj po zmanipulovaní synody šedými eminenciami v popredí aj úzadí. Po všetkom, čo sa na synode odohralo, a čo je už všeobecne známe,

je nám jasné, že nebude v cirkvi pokoja ani „pokojného usporiadania vzťahov,“ aj dobré meno cirkvi sa neprestane poškodzovať, dokiaľ bude na jej generálnom stolci jej dnešný samovládca, agent Štb, priemerný intelektuál ThDr. prof. Július Filo. Nebude pokoja ani čistého ovzdušia ani demokratických ani bratských vzťahov, ba ani protestantskej identity – kým neodstúpi alebo nebude zvrhnutý!

My neabdikujeme, ale pokračujeme: „Byť svet plný i ďáblů byl Chtějících nás shltiti, Však žádný by z nás neubyl: Musí se nám zdařiti! Kníže světa toho, Ač bouří mnoho, Co chce nespraví, Moc Boží ho dáví, Slovíčko jej porazí.“

Július Vanovič

Mandát sa rovná...

Tohtoročné zasadanie Synody v Liptovskom Jáne bolo pre mňa veľkým zážitkom a skúsenosťou, ktorá sa nedá len tak vymazať z mysle. Pravdu povediac zažil som počas nej aj jednu dobrú vec. Dobrú v tom, že sa mi v tomto čase narodila dcérka. Bol som veľmi zvedavý ako mladý kňaz na rokovanie. O niektorých veciach som bol informovaný vopred, ktoré budú na rokovaní. Myslel som si niekedy pri pozorovaní a rokovaní, že sa o nich bude diskutovať viacej. Priznám sa, že od našich zástupcov, synodálov, ktorí boli k určitým veciam zaviazaní seniorátnym konventom, neskôr uznesením zo seniorátneho presbyterstva a potom aj diskusiou s predsedníctvami cirkevných zborov pred zasadáním Synody, som čakal viac. Vlastne keď sme ich zvolili a dali im mandát, mali by podľa našich hlasov zdoła od cirkevných zborov tieto veci na Generálnom konvente aj prezentovať. A nie povedať drzo, že budú hlasovať o veciach podľa svojho svedomia. Toto ma vedie

k tomu, že určité veci sú vopred zmanipulované. Ja nehlasujem za svedomie synodála, ale za to, aby prezentoval názor a mienku seniorátu. Preto píšem, že mandát má viesť k zodpovednosti za hlas veriacich zo zborov, a nie k jeho rozhodnutiu sa podľa svojho svedomia. Svedomie, som o tom presvedčený, viedlo na tohtoročnej synode pri rokovaní k ututľavaniu pravdy, neserióznosti diskusie a demokracie. Riaditeľ biskupského úradu oblieva so zlosťou kolegu farára džúsom do tváre, keď mu zahrajú na citlivú strunu. Potom sa ospravedlňuje ako veľký martýr. Používanie Božieho mena len tak do „vetra“, tiež pre neho nie je problémom. A čo na to naši synodáli? Nech si len ďalej vykonáva svoju funkciu! Ani toto im nestačí. Na rokovaní nie člen Synody a vedúci bývalej Štb hovorí 20 minútové slová o tom, ako obhájiť našich bratov biskupov, ktorí sú vedení vo zväzkoch tajnej štb. Mnohokrát sa mi chcelo aj plakať. Zúfalstvo v niektorých momentoch bolo až také veľké pro-

ti zdravému rozumu, že ma viedlo k bezmocnosti. Bratia a sestry v cirkevných zboroch seniorátov. Skúste sa porozprávať s vašimi synodálmi a opýtať sa ich, ako je možné schváliť niektoré veci, keď väčšina seniorátov bola proti tomu. Vydvoďte disciplinárnu zodpovednosť za mandát pre ich svedomie. A ešte jeden zážitok. Počas jednej z prestávok prišiel za mnou jeden brat z môjho rodného seniorátu a opýtal sa ma, či už mám tému kázne na nedeľu. Povedal som, že nie. Tak čo tu potom robíte, vyhrkol na mňa. Odpovedal som – milujem svoju cirkev a rozhodnutia, ktoré vy prijímate a o ktorých vy rokujete štyri dni, majú dosah pre nás na celý rok. V niektorých prípadoch na viac rokov. Cítil som sa tam ako príživník kontrolovaný objednanou poriadkovou bezpečnostnou službou. Na konci tam prišli aj policajti. Akoby našej cirkvi nestačila Božia ochrana. Tá, ktorá je spravodlivá, pravdivá. Toto premošlo moje zú-

falstvo a beznádej. Verím, že hlasy zdola budú mať vždy hlavnú váhu. Tá sa potom volenými zástupcami prednesie aj na Synode. Verím, že poznáme pravdu a tá nás vyslobodí podľa Ježišových slov. Vyslobodí aj z hanblivej minulosti jednotlivcov. Hovoriť pravdu je pre niekoho, zdá sa mi, ťažké. Ale prečo to má dosah na celú cirkev. Za to ste svojím hlasovaním zodpovední všetci synodáli. Jej následky znášame my, 0,01 percenta farárov, so svojimi bratmi a sestrami, ktorí sú nad situáciou cirkvi zúfalí a smutní. Sklamaní a znechutení. A kto im to bude vysvetľovať – nie vy zo synody, len my, farári. Podľa niektorých mizivé 0,01 percento v našej cirkvi. Modlím sa za našu cirkev. Za zmeny, ktoré sú potrebné uskutočniť v nej. Bratia a sestry neordinovaní, robte niečo okrem nečinnosti. Volajte, píšete po spravodlivosti. Nech nám je Pán Boh milostivý.

Viktor Sabo

ev.a.v. námestný farár vo Východnej

Slovo na synode

Milí bratia a sestry, chcem nadviazať na to, čo povedal brat senior Mišiak. V jeho slovách odznelo akési vyznanie, že všetci, ktorí podpísali spoluprácu so Štátnou bezpečnosťou, sa dopustili viny. Prijatá vina a vyznať ju je veľmi vážna vec. Viem, o čom hovorím, pretože táto otázka sa, aj keď nie priamo, a predsa priamo, dotýka aj mojej osoby.

Môj otec bol agentom Štátnej bezpečnosti. Isteže bol ním preto, lebo sa o nás, o svoje deti bál. Bál sa, lebo vo svojej pamäti nosil a nikdy nezabudol, aká tvrdá je päšť a čižma bachára, aká tvrdá je týždňová kôrka chleba, lebo vedel, čo je to stratiť zrak, keď sa musel pozeráť do bielej steny, lebo mu nezhasli svetlo ani v noci. Vedel to aj preto, že jeho najlep-

ší kamarát, vynikajúci hebrejista, miesto lúskania Biblie Hebraici kopal v uránových baniach. Vedel, aké ťažké to mali ženy farárov, ktorých zavreli, a ostali s deťmi bez pomoci. A vedel omnoho viac vecí, o ktorých sa nám ani nesníva, a ktoré sme vďaka Pánu Bohu nemuseli prežiť.

Viem, veľmi dobre viem, ako ťažko sa prijíma, keď viete, že sa niekto obetoval pre vás. Keď možno zaprel vo svojom vnútri to, čo zaprieť nikdy nechcel. A nie preto, že chcel pracovať na teologickej fakulte, k čomu mal všetky predpoklady, a tak z duše rád by to bol celý život robil. Ani preto, aby postavil novú faru, na ktorú márne žiadal súhlas 20 rokov. A v tej starej, v ktorej čistil každý deň 3 kachlo-

vé pece a dostal obličkové kamene, lebo bola zo skál a bez teplej vody, a napriek tomu nedovolil, aby si ho kúpili nejakými výhodami.

Možno, že niektorí z vás teraz povedia: Čo chce, prečo toto všetko tu rozpráva? Chce povedať obhajobu svojho otca? Nie. To nechcem. Neviem dokázať, či niekomu ublížil. Viem len, že praktiky ŠtB-ákov z tej duše nenávidel a nesmierne sa tešil, keď padla ich vláda. Preto nemám právo a ani nechcem svojho otca súdiť. Na to veľa viem a veľa neviem.

Ale viem, a napriek tomu, že sa mi to ťažko hovorí, a že ďakujem Pánu Bohu, že dnes pri týchto slovách neplačem, lebo plačiem pre to často, že je jeho vinou, že spoluprácu podpísal. A hanbím sa za to. A to napriek tomu, že svojho otca milujem a kým žijem, milovať neprestanem. Ale chcem, aby ste všetci si dobre uvedomili, že vinu milovaného človeka nezmyva naša láska. Vinu môže zmyť len Kristova krv, ktorej verím a na ktorú sa spolieham.

A preto nechcem a ani nemlčím. Pre lásku k cirkvi, ktorá na toto zabúda, ktorá síce ústami možno vyznáva, ale nechce sa kajať. ktorá hovorí o kríži, ale nechce ho na seba vziať. Kríž bolesti a viny, ktorej poprední predstavitelia veľakrát nevedia, že pokánie znamená umrieť v sebe s Kristom. Že pokánie je smrť, roztrhnuté srdce, plačúce oči a aj tie konzekvencie: zložené funkcie.

Na tejto synode počnúc úvodnou kázňou, bratia a sestry, odznela výzva k radosti. A ja vám vravím to, čo iste cítite takmer všetci, že dôvodu k radosti veru niet. Nieto dôvodu k Zacheovskej hostine spasenia tohto domu. Ba niet často ani dostatok lásky k tejto ťažko skúšanej cirkvi, lásky tých, ktorí ju tak radi deklarujú a u mnohých niet ani odvahy pozrieť

sa tej krutej pravde o sebe do očí. Žiaľ, zatvrdené sú mnohé srdcia a vojsko faraónovo šíri strach.

Preto vás prosím, aby ste si uvedomili, všetci, ktorí ste podpísali spoluprácu so Štátnou bezpečnosťou, že ste vinní. Vás synodálov, ktorí si zatvárate oči, uši, hoci cítite, že je to tak, prosím, aby ste si uvedomili, že musíte vziať zodpovedných na zodpovednosť, lebo inak poniesiete podiel viny na tom, aký stav je a bude v cirkvi, a že nielen táto synoda bola taká boľavá, ale že boľavý stav v cirkvi bude aj po nej.

Nerobím si ilúzie, že po týchto mojich slovách sa niečo zmení. Veď sa nezmenilo po dlhých listoch, po výzvach mnohých ľudí. Ale vyzývam vás, myslite na cirkev, na pravdu. Hľadte do srdca. Nebojme sa konať pokánie, lebo tam, kde sa koná pokánie, tam sa Kristus vždy zmiluje. Tam nevytne figovník. Vyznajte vinu a odstúpte nielen tí najvyšší, ale aj vy dolu. Aj tí, ktorí neboli agentmi, ale pracovníkmi Štátnej bezpečnosti.

Prestaňme sa tváriť, že v tejto otázke o nič nejde. Alebo aspoň že nejde až tak oveľa. Ide o veľa.

A miesto festivalu by bolo možno na mieste vyhlásiť deň skutočného pokánia. Môžem vám povedať len toľko, keď som prijala vedomie, že môj otec je naozaj vinný, bolo to aj určité uľahčenie. Uľahčí sa aj vám.

Včera pri rozhovore s bratom seniorom Dankom sme rozoberali otázku viny, ktorá sa totiž posunula, aj v spoločnosti sa posúva: „Dokážte, že som niekoho udal a bude to moja vina.“ Prepáčte, ale tá vina je, aj keď ste neudali. Judáš Ježiša nezabil, on sa len spojil s mocou, ktorá ničila nevinných,...

*Katarína Hudáková
zbor. farárka v Lipt. Ondreji*

Prehlásenie

ThDr. Jána Antala a Mgr. Jána Bohdana Hroboňa k činnosti „Pastorálnej komisie“

**V Rastislaviciach a Mošovciach
dňa 20. júna 2005**

Z rozhodnutia GP ECAV bolo koncom apríla t. r. vybratých päť ľudí do tzv. Pastorálnej komisie (ďalej iba „komisia“). Táto komisia mala posúdiť (nie súdiť!) prípady funkcionárov ECAV z radov duchovných, ktorí boli označení v známych zväzkoch bývalej ŠtB ako jej agenti. Bola o tom aj správa v EPST. Mená členov komisie boli uverejnené v tomto časopise dvakrát, asi preto, aby si evanjelická verejnosť dobre prečítala, koho vedenie cirkvi robí zodpovedným za toto rozhodnutie. Sami seba sme nechápali ako komisiu lustračnú, ktorá má v predmetnej veci vyniesť posledné slovo, ale ako poradnú, ktorá, pokiaľ je to možné, objektívne posúdi vec na základe pastorálnych rozhovorov s dotýčnými osobami. Rozhodnutie patrí GP alebo synode, pred ktorú názor tejto komisie mal ísť. Prijali sme členstvo v komisii s tým najlepším vedomím a svedomím a veľmi nás mrzí, že priebeh udalostí – najmä posledných dní – nás donútil sa od všetkého dištančovať. Považujeme si za povinnosť to vedeniu cirkvi aj evanjelickej verejnosti trpezlivo vysvetliť a zdôvodniť.

Kalich našej trpezlivosti sa preliak, keď z GBÚ do masmédií sa dostalo rozhodnutie komisie, ktoré sme len pripravovali a ktoré oficiálne zatiaľ neexistuje a podľa všetkého ho ani nikto nevydá. Snaha všetko si vykladať podobrom môže byť často naivná. Len teraz si napríklad uvedomujeme, že do komisie mali byť pri-

zvaní aj zástupcovia tej skupiny farárov, ktorá sa v posledných rokoch vyprofilovala ako radikálna opozícia proti vedeniu cirkvi, reprezentovaná predsedníctvom ZED-u. My, ktorí sme boli do komisie pozvaní, platíme za umiernených členov našej cirkvi, ktorí v dobrej snahe upokojiť situáciu a veci riešiť v prísnych medziach bratsko-sesterských vzťahov sme ochotní pristúpiť ku kompromisom a tak predísť osobným roztržkám, urážkam a napätiam. Aj keď sme sa nikdy neštylizovali do úlohy sudcov, predsa sme mali povedať rozumné slovo k veciam, pred ktorými si celá naša cirkev aj s radikálmi aj neradikálmi pätnásť rokov zatvárala oči. Nik sa na nič nepýtal a nikomu nič nevadilo. Tzv. Cibulkove zoznamy boli uverejnené hneď po Nežnej revolúcii. To bol dosť silný signál všetkým, ktorí boli z duchovného stavu akejkoľvek cirkvi u nás v neštandardne dobrých kontaktoch s pracovníkmi ŠtB, na to, aby otvorene povedali, o čo sa jednalo a zamedzili akémukoľvek vyhroteniu situácie. Nestalo sa tak a cirkev to vlečie za sebou ako brzdu, ktorá sa od uverejnenia ďalších zoznamov ukázala ako veľmi nebezpečná a účinná. Brat senior v. v. Kvas na stretnutí poznamenal, že už takáto komisia raz ustanovená bola začiatkom deväťdesiatych rokov a rozhodla, že sa v cirkvi lustrovať nebude. Všetko sa teda utlmilo a teraz nám to pripadalo tak, že jedného treba obetovať za všetkých. Pristupovali sme k veci s vierou v obojstrannú dôveru, otvorenosť a úprimnosť. Tým väčšie je teraz naše sklamanie.

Zriadenie komisie bolo nielen neobjektívne, čo sa týka jej zloženia, ale aj nedôsledné. Nebol určený predseda, ktorý je zodpovedný za jej zvolanie, neboli určené nijaké termíny a dodnes sme nedostali nijaké materiály ani zoznam ľudí, s ktorými sa máme rozprávať. Zväzok brata generálneho biskupa ležal síce pri našom jedinom stretnutí na stole, ale nebolo možné na poslednú chvíľu ho študovať. Bratovi Hroboňovi sa nezvolávanie komisie ani po dobrých dvoch týždňoch zdalo nezodpovedné a telefonicky toto zvolanie na GBÚ urgoval. Pracovníčka GBÚ povedala, že načo by sme sa schádzali, keď materiály nemáme a tie bude získať veľmi ťažko, lebo na Ústave pamäti národa majú od rôznych ľudí desaťtisíce požiadaviek o vydanie materiálov, čo sa nedá v krátkej dobe zvládnuť. Budú však robiť niečo pre to, aby komisia zvolaná bola. Uplynul máj a nič sa ani nepohlo. Preto brat Hroboň napísal otvorený list do EPST 8. júna, v ktorom oznamuje GP, že na členstvo v komisii rezignuje, lebo premeškala mesiac z času na rozhodovanie, nedostala nijaké materiály, termín synody sa blíži a o takejto veci zodpovedne rozhodnúť pre krátkosť času už je nemožné. Na druhý deň ráno dostal pozvanie, ako aj všetci ostatní, na zasadanie komisie, lebo že je to veľmi vážne a s úrne. Medzitým totiž vyšiel všeobecne známy článok v SME o tejto veci. Ktosi nás teda predbehol aj dobehol. Nie komisiu, ale vedenie cirkvi. Keďže nechcel vyvolávať nijaké ďalšie napätie už v beztak stresovej situácii, v ktorej už žije pomaly celá naša cirkev, účasť prisľúbil a uverejnenie otvoreného listu pozastavil. GP, ktoré zasadalo, sa o činnosť komisie nezaujímal, stretnutie nesúrilo ani nežiadalo vydať počet z nášho rokovania.

Konečne sme sa zišli na GBÚ v stredu, 15. t. m. Nik nechcel byť predsedom, lebo

každý si uvedomoval, že rokovanie nie je pripravené a že tam sedíme iba „s odretými ušami“. Konečne sa dal na túto úlohu predsedu prehovoriť brat Ján Antal. Hovorili sme o našej úlohe a o týchto problémoch, aj vzhľadom na minulosť a súčasnosť. Zistili sme, že sme tu prakticky len kvôli bratovi generálnemu biskupovi, iné podobné prípady neprišli ani do reči. Potom sme pozvali brata biskupa, ktorý mal precízne pripravenú svoju obhajobu. To, čo je v jeho zväzku, poznáme z novin a z jeho referencií. Vieme, že toto poznanie nie je dôkladné. Nebol k tomu čas ani možnosť a ako sme spomínali, seba samých sme chápali ozaj ako pastorálnu komisiu s odporúčajúcimi uzávermi, nie kompetentnú v tejto veci rozhodnúť. Bolo konštatované, že brat generálny biskup agentom ŠtB bol. Preto mu právnik, člen komisie, neodporučil dať tieto veci na súd. Iná vec je možnosť obhajovať na súde svoje dobré meno proti redakcii SME, ak sa dokáže, že názory, prezentované v článku, boli zmanipulované, účelovo nafúknuté a poškodili osobnosť generálneho biskupa. Toto posúdiť nebolo našou vecou. Po vypočutí generálneho biskupa a zodpovedaní našich otázok sme sa predbežne dohodli na tom, že miera viny nie je taká veľká, aby vyžadovala nejaké radikálne riešenia. Kontakty s pracovníkmi ŠtB brat biskup samozrejme udržiaval vedome, hoci nerád, radil sa o tom s inými pracovníkmi a kolegami na bohosloveckej fakulte, ktorí všetci do jedného boli takto vedení tiež, a neprešiel ich kvôli tomu, aby mohol túto službu, ku ktorej sa cíti povolaný, vykonávať. Tomu sme boli ochotní uveriť. Že ho označujú za agenta, to ozaj nemusel vedieť ani on, ani nikto iný, lebo nikomu nepovedali: „Ty si náš agent.“ Avšak pätnásť rokov už o týchto ich praktikách, názvoch, zaradení atď. verejnosť vedela a bolo a je na ško-

du veci, že títo bratia sa k tomu už dávno otvorene a úprimne nevyslovili. Na našu otázku, prečo tak neurobil on, nám odpovedal, že to nepovažoval za potrebné, lebo sa mu zdalo, že tieto kontakty sú bežnou praxou bývalej ŠtB voči všetkým, ktorí zostávajú isté kompetentné miesta.

Nepovažovali sme za zodpovedné vyňať zahorúca nejaké spoločné prehlásenia. Dohodli sme sa, že behom pár dní to urobí každý člen komisie sám za seba, pošle to predsedovi Jánovi Antalovi, on to dá dohromady, výsledok pošle každému členovi komisie, tí to schvália alebo dajú svoje pripomienky a len potom to bude platiť ako naše oficiálne vyhlásenie. Na naše veľké zdesenie, rozčarovanie a sklamanie nás ktosi predbehol, komisiu zneužil a vydal vyhlásenie pre masmédiá, že komisia nenašla viny na generálnom biskupovi. Deň po našom zasadaní telefonicky naliehal brat generálny dozorca na brata Antala, aby mu dal súhlas k tomu, že sám záverečné komuniké komisie zostaví a Ján Antal ako predseda aby ho len podpísal. Vzápätí generálny dozorca e-mailom zaslal bratovi Antalovi i hotový text komuniké, hoci vôbec nebol členom komisie. Brat Antal text podpísať odmietol. Tento svojvoľný počín generálneho dozorca nás tak zarazil, že sme sa zatiaľ len my dvaja podpísali, lebo ťažko nám komunikovať s ostatnými členmi komisie za takú krátku chvíľu, rozhodli nepokračovať v tejto

práci, ani spoločné vyhlásenie neformulovať. Navrhujeme ostatným členom komisie, aby svoje osobné vyhlásenia posielali priamo generálnemu presbyterstvu.

V atmosfére takéhoto svojvoľného počínania je dôvera vážne naštartená a komunikácia, aká sa predpokladá na pôde cirkvi, je takýmto štýlom ďalej nehodnovatelná. Nevieme si ani predstaviť, že by v takejto atmosfére vedenie tejto cirkvi v tomto zložení mohlo zdarne fungovať naďalej. Treba, aby veci do rúk vzali ľudia nezaťažení spôsobmi, ktoré vyvolávajú napätia v cirkvi už dlhý čas, k nijakému dobrému konsenzu nevedú a sú horšie ako nejaké nie dosť dôveryhodné zväzky ŠtB. S ťažkým srdcom píšeme toto prehlásenie a sme presvedčení, že všetko, čo sa odohralo v tejto cirkvi najmenej za posledné dva roky a vrcholilo v posledných týždňoch, je výzva pre všetkých nás prejsť hoci mučivou očistou, pokáním, odpustením, zmierením, ale aj primeranými dôsledkami a ochotou veľmi pokorne, veľmi tvorivo a s veľkou bážňou a zodpovednosťou spolupracovať. Nevidíme inej cesty.

S bratskými pozdravmi

Ján Antal

Ján B. Hroboň

Na vedomie:

GBÚ

všetkým členom komisie
evanjelickým cirkevným časopisom

Ospravedlnenie sa Judášovi

Bol som požiadaný vysvetliť, prečo som označil gen. biskupa Fila Judášom a prečo odpovedám médiám na ich otázky týkajúce sa cirkvi priamo, bez snahy „hovorcovskými škrupulami“ zakryť alebo zľahčiť nepríjemnú pravdu.

Prečo Judáš?

Túto otázku zrejme kladú ľudia, ktorí nie sú doma v Biblii, preto stručne nie-

koľko poznámok, ktoré sa zachovali o Judášovi v Biblii.

„I zvolal si dvanástich učeníkov, dal im moc vyháňať nečistých duchov a uzdravovať všetky neduhy a všetky choroby. Mená dvanástich apoštolov sú: prvý Šimon, ktorý sa volal Peter, jeho brat Ondrej, Jakub syn Zebedeov a jeho brat Ján, Filip a Bartolomej, Tomáš a colník Matúš, Jakub, syn Alfeov, a Tadeus, Šimon Kanaánsky a Judáš Iškariotský, ktorý Ho aj zradil.“ Evanjelium podľa Matúša 10.kap. od 4.verša – Judáš bol medzi dvanástimi v Kristovej blízkosti a prijal úžasné poslanie a moc. Čo s tým urobil, uvidíme ďalej.

Matúš ďalej zaznamenal o Judášovi toto: „Nato jeden z dvanástich, Judáš Iškariotský, odišiel k veľkňazom a spýtal sa: Čo mi chcete dať a ja vám Ho zradím? A vyplatili mu tridsať strieborných. Odtedy hľadal vhodnú príležitosť, aby ho zradil.“/Matúš 26,14-16/. Veľkňazi, rozumej úhlavní nepriatelia Ježiša Krista, snažiaci sa Ho zničiť.

Tu je ten hlavný moment, pre ktorý som si dovoľil označiť gen. biskupa Filu Judášom.

Nikto nespochybňuje (zatiaľ), že Štb sa usilovala cirkev zničiť. (Údajne podľa istého plánu v rokoch 80-tych už mal byť koniec cirkvi). Spolupracoval s úhlavným nepriateľom cirkvi. Zradil, je zradcom. Na vlastných, ktorí mu dôverovali, donášal nepriateľovi za výhody, ktoré mu udeľovali.

V istom ohľade je na tom horšie ako Judáš.

Matúš ďalej o Judášovi v 27.kapitole zaznamenal toto: „Keď Judáš, Jeho zradca, videl, že Ho odsúdili, rozlútostený vrátil veľkňazom a starším tridsať strieborných a povedal: Zhrešil som, zradiac krv nevinnú. Ale oni mu odpovedali: Čo nás do toho? To je tvoja vec. Hodil teda strieborné peniaze do chrámu a vzdialil sa, potom šiel a obesil sa.“

Judáš zradil, ale vidiac čo sa stalo: - oľutoval, bol rozlútostený

- vrátil veľkňazom 30 strieborných
- vyznal svoj hriech hovoriac- zhrešil som , zradiac krv nevinnú

Chýbalo mu už len uveriť v lásku Kristovu a prijať odpustenie.

Tu uznávam, moje prirovnanie biskupa Filu k Judášovi pokiaľ ide o neľutovanie, nevyznanie ani dlhé roky po páde totality. Zostáva verný, pravdepodobne sľubu tajného agenta, ktorý za nijakých okolností nesmie prezradiť svoje tajné judášske poslanie. Vedel o tom, kto je a čo je a napriek tomu kandidoval do tak vážnej funkcie biskupa, ktorá na dlhé roky zostáva jeho zásluhou dehonestovaná. Úlohu - ničiť cirkev, dehonestovať ju – tú splnil na jedničku. Nevie, či mu za to ešte dnes niektorý z jeho riadiacich orgánov prinesie darček.

Prečo médiá? Prečo neututľávať, schovávať špinavé prádlo pred verejnosťou, pred svetom? Vyplýva to z môjho pochoopenia cirkvi i sveta v svetle Božieho slova.

„Vy ste svetlo sveta, vy ste soľ zeme!“ Cirkev tu nie je sama pre seba. Je tu pre svet. Ak chce tomuto svetu nejakým pomôcť, musí sa usilovať o jeho dôveru. Tá sa nedá získať pokrytectvom a zakrývaním hriechov. Je nám potrebné pred svetom vyznať, že cirkev je spoločenstvom hriešnikov, ktorí vedia o svojej biede a s ňou zápasia v moci Kristovej milosti. Milosti, ktorá je ponúkaná tomuto svetu, ak spozná svoju biedu a zatúži po Božej blízkosti.

Pri sestre farárke Korenkovej sedela jedna synodálka na poslednej Liptovsko-jánskej synode a veľmi rozhorčene deklarovala vytratenie sa milosti z našich vzťahov. Áno, milosť je potrebná, je nutná, ale prichádza len tam, kde je uznanie hriechu, ľútosť nad ním, viera v odpuste-

nie a sľub nikdy viac sa vedome nevracať do toho istého hriechu. Všetky hriechy sú odpustiteľné, iba tie nie, ktoré zľahčujeme, schováваме, nevyznávame.

Nie je možné liečiť hnisavú ranu tým, že ju obviažeme čistým obvazom. Je štandardným postupom otvoriť ranu, vyčistiť, dať antibiotikum a potom čakať uzdravenie.

Medializácia zápasu v ECAV v seku-
lárnej tlači, podľa môjho názoru, veľ-
mi pomohla získavaniu dôveryhodnosti
ECAV v spoločnosti. Aj ľudia inej kon-
fesie oceňujú tento zápas o očistu cirkvi,
dokonca nám ju niektorí, ktorých stretá-
vam, závidia.

Ján Meňky
predseda ZED

Nahliadnutie do zväzku ma vedie k poznaniu, že biskup Filo zavádza a klame

**(Reflexia na článok Júliusa Filu „Nahliadnutie do zväzku ma vedie
k pokore pred Bohom“, EPST č. 25/2005, s. 4)**

Mal som možnosť pozorne si preštudo-
vať spis, ktorý o Júliusovi Filovi viedla ŠtB.
Čítanie tých približne 200 strán, na rozdiel
od neho, ma vôbec nepotešilo už aj pre-
to, lebo som si vážil jeho neboháho otca.
Vlasy mi pri čítaní dupkom stávali, preto-
že som sa prehrýzal eštébáckym bahnom
a postupne som si uvedomoval, ako sa
v ňom Filo poriadne vymágal. Zároveň sa
ma zmocňovala vnútorná triaška, čo môže
pochopiť len ten, ktorý mal tú „česť“ prísť
v minulosti do styku s vyšetrovateľmi ŠtB.
Naviac ma chytá zlosť, že biskup Filo dnes
namiesto úprimného „prepáčte“ pokry-
tecky šermuje citátmi Biblie a vyhráža sa
všetkým, ktorí vraj „zverejnenie zväzkov
ŠtB zneužívajú na verejné znevažovanie
a poškodzovanie jeho mena“.

Svoje dobré meno si poškodil sám,
keď sa ešte v roku 1976 ako mladý muž
z ideových pohnútok a kvôli svojej karié-
re dobrovoľne upísal eštébáckemu diab-
lovi a zostal mu verný až do konca.

Stojí zato pozorne si prečítať prísne
tajnú Správu o získaní k spolupráci TS
„JULO“ z 28.6.1976:

„Dňa 25.6.1976 bola prevedená ver-
bovka KTS pod krycím menom „JULO“,
číslo zv. 17665, pravým menom:

FILU Julius, nar. 17.12.1950 čl. štátnej
príslušnosti, slobodný, bez politickej prí-
slušnosti, povoláním ev. farár, t. č. správca
internátu a asistent SEBF v Bratislave.

Viazací akt sa prevádzal v budove KS-
-ZNB Bratislava, na ktorom sa zúčastnili
mjr. RAU, nstrm. ŠMIČKO za spoluúčas-
ti náčelníka 5.oddelenia II.odboru Sprá-
vy ŠtB Bratislava pplk. KOZINU.

Pôvodné stretnutie s KTS bolo dohod-
nuté na dňa 22.6.1976, čo sa však ne-
uskutočnilo, nakoľko KTS musel služobne
odcestovať do Prahy na zasadnutie Kres-
ťanskej mierovej konferencie (KMK).

Dňa 25.6.1976 sa KTS sám prihlásil
s ospravedlnením, že sa nemohol dňa
22.6.1976 zúčastniť na stretnutí. Pri roz-
hovore na začiatku verbovky bola s KTS
rozobraná otázka jeho zahraničných
ciest ako pracovníka Kresťanskej mierovej
konferencie/KMK/, kde pracuje ako
zástupca mladých teológov v rámci ne-
katolíckych cirkví na Slovensku.

Menovaný uviedol, že ako zástupca
mladých v KMK cestoval a bude cesto-
vať do kapitalistického zahraničia na rôz-
ne cirkevné konferencie a grémiá.

Tohto bolo využité a poukázané, že
každý nemá resp. nie je každému daná

taká dôvera a možnosť cestovať do kapitalistického zahraničia akú jemu dáva naša spoločnosť - naše socialistické zriadenie. KTS odpovedal, že on si je tohto vedomý, že má kladný vzťah a postoj k nášmu socialistickému zriadeniu a v kapitalistickom zahraničí vystupoval a bude vystupovať ako vlastenec.

V súvislosti s týmto mu bolo poukávané na niektoré negatívne zjavy zo strany zahraničných cirkevných centrál voči nášmu socialistickému zriadeniu ako i ostatným socialistickým krajinám. Často k tomu využívajú aj našich občanov.

K tejto otázke sa vyjadril, že bol svedkom takéhoto prípadu v roku 1975 na konferencii

Svetovej rady cirkví- V.Valné zhromaždenie v Nairobi. On osobne odsudzuje takéto neopodstatnené útoky zo strany delegátov z kapitalistických krajín. Ako občan ČSSR je nás ochotný, orgánov bezpečnosti, dobrovoľne informovať o všetkých okolnostiach, ktoré nie sú v súlade s naším tr.zákonom a ohrozujú bezpečnosť našej vlasti.

Na základe toho, že menovaný prejavil ochotu nás informovať, bolo mu dané napísať „prehlásenie“ o spolupráci, ktoré aj vlastnoručne podpísal. Svoje informácie bude podávať pod krycím menom „JULO“.

Po napísaní prehlásenia bol poučený o zásadách dodržiavania konšpirácie pri získavaní poznatkov a styku s orgánmi bezpečnosti. Po poučení obdržal telefónne číslo, na ktoré má volať v prípade rozhovoru s RO.

Na záver bol mu daný úkol vypracovať správu zo zasadnutia KMK v dňoch 22. až 23.6.1976 v Prahe.

Ďalšia schôdzka bola dohodnutá o 14 dní.“

Správu podpísal operatívny pracovník major Martin Rau, doporučil svojím podpisom náčelník 5. oddelenia podplukovník Kozina, odsúhlasil náčelník 2. odboru a schválil náčelník Správy ŠtB.

Úlohu tajného spolupracovníka plnil viac – menej k spokojnosti svojich riadiacich orgánov. Poverovali ho napr. úlohami pri sledovaní poslucháčov teologickej fakulty a profesorského zboru, laických pracovníkov v cirkvi a mládežníckych aktivít v Bratislave, k získavaniu informácií o náboženskom mládežníckom hnutí cirkví v KMK a jej komisii pre mládež, v oblasti zahraničných mládežníckych organizácií ekumenického charakteru, Ekumenickej rady mládeže/EYCE/, Svetového zväzu kresťanského študentstva, SRC a SLZ v Ženeve, ako aj konkrétnych kaplánov a farárov na „ zdokumentovanie ich nepriateľského postoja k nášmu soc. zriadeniu.“

Pre každú zahraničnú cestu, ktorú podnikol do roku 1985 so súhlasom ŠTB (a nebolo ich málo!), dostával konkrétnu úlohu. Tak napríklad v novembri 1976 bol na konferencii YMCA v USA. (YMCA bola v tých časoch vedená ako nepriateľská organizácia!) V marci 1977 takto hodnotil ŠTB-ák Šmičko túto jeho cestu: „...počas pobytu splnil úlohy, ktoré boli nášho kladené. Získal viacero ŠTB poznatkov k organizácii YMCA, jej vedúcim ako i ďalším záujmovým osobám. Nebolo zistené, že by svoj pobyt v USA zneužil k ohováraniu soc. zriadenia...o všetkých stykoch informoval po príchode z USA...“

Informácie podával ústne, konkrétne úlohy zase vypracované na stroji a vlastnoručne podpísané. Dialo sa tak na pravidelných schôdzkach s jeho riadiacim ŠTB-ákom a to väčšinou vo verejných miestnostiach. Dlho sa totiž bránil navštevovať konšpiračný byt. (Kto vie prečo?) Čo konkrétne povedal a aké hlá-

sania napísal, vie len Filo sám. Našli by sme ich totiž len vo zväzkoch dotýčajúcich osôb. Ako však vieme, zväzky tzv. nepriateľských osôb ŠTB na prelome rokov 89/90 skartovala. Chcel by som veriť jeho tvrdeniu, že jeho informácie nevedeli „k postihu iných fyzických osôb, organizácii, alebo záujmov v cirkvi“, ale nedokážem to. Pri najmenšom však pomáhal štátnej bezpečnosti sprádzať pavučiny dokonalejšej kontroly cirkvi i jednotlivcov.

Ako vidieť zo zväzku, prácu tajného spolupracovníka „JULA“ kontrolovala ŠTB pomocou ďalších tajných spolupracovníkov. Takými boli napr. ASISTENT, ktorý s ním udržiaval „blízke styky“, čelní predstavitelia evanj. cirkvi TATRANSKÝ a LIPTOVSKÝ, ďalej ONDREJ, JAVOR, JOZEF, ADAM, dôverník VLADIMÍR. Pri niektorých zahraničných cestách konštatujú jeho riadiaci ŠTB-áci „nedostatočnú kontrolu“ a nutnosť „zamerať sa najmä na jeho zahraničné cesty, nakoľko bolo zistené, že mimoslužobné styky zatajuje“.

Tak sa napríklad stalo, že v novembri 1978 pri ceste do Rakúska zatajil svoje stretnutie s akýmsi kazateľom a tajný spolupracovník ADAM, ktorý s ním do Rakúska tiež cestoval, o tom referoval vo svojom hlásení (trkvas ADAM! To si nemohli predtým spolu prekonzultovať?! Asi zrejme nie, pretože v rámci prísnej konšpirácie pravdepodobne nevedeli, že sa navzájom sledujú).

Podobne sledovali aj Filovu prácu ako zborového farára v Jure, pretože mali podozrenie, „že môže aktivizovať mládež“, ako to vyplýva z hlásenia Šmičku zo dňa 16.2.1981

V tomto istom hlásení, ktoré ako tzv. Plán zamerania, výchovy a kontroly TS „JULO“ predkladal na schválenie svojmu náčelníkovi operatívny pracovník poručík Jozef Šmičko, nachádza sa zaujímavé

konštatovanie: „...menovaný nemá správny vzťah k spolupráci, berie ju skôr ako nutné zlo...“ (No klobúk dole, ak takto priamo povedal Filo svojmu ŠTB-ákovi! Domnievam sa skôr, že sa preriekol pred ďalším tajným spolupracovníkom a ten to Šmičkovi zavesil na nos.) Žiaľ, nesvedčí v prospech Fila ani táto skutočnosť. Skôr priťažuje. Vedel totiž veľmi dobre, čo robí, a predsa v tom pokračoval!

A pokračoval. Podľa hodnotenia riadiacich orgánov ako „priemerný spolupracovník“ až do odchodu do Ženevy v auguste 1985. Aké mal úlohy a koho sledoval počas tamojšieho 5 - ročného pobytu, to sa už zo zväzku nedozvieme. V marci 1986 si ho totiž od bratislavskej kontrarozvedky prebrala rozvedka v Prahe k „ďalšiemu služobnému využitiu“. Musel by som mať k dispozícii najmenej pražské dokumenty, ak nie ešte ďalšie... O mnohom však napovedá obsiahla inštrukcia, ktorú pred cestou do Švajčiarska podpísal svojim krycím menom „JULO“: Napr.

- Nevyvážajte do kapitalistického zahraničia žiadne poznámky, ktoré by mohli pojednávať o Vašej spolupráci s orgánmi čl. bezpečnosti, príp. kde by bolo uvedené tel. číslo a meno riadiaceho orgánu ako aj heslo na nadviazanie styku s riadiacim orgánom. Ak máte tieto údaje niekde poznačené, ešte pred vycestovaním do KZ ich zničte
- Za žiadnych okolností nehovorte pred vašou manželkou ani pred inými osobami o Vašej spolupráci s orgánmi MV.
- Ani na našom zastupiteľskom úrade neuvádzajte, že ste v styku s čl. bezpečnostnými zložkami.

Júliusa Filu je mi úprimne ľúto. Vytýkam v duchu jeho nebohému otcovi, ak o tejto spolupráci s ŠTB vedel – pochy-

bujem však, že sa synček pochválil v celom rozsahu, že ho poriadne nenakopal do príslušnej časti tela. Nebol by síce robil kariéru, necestoval by do zahraničia, pravdepodobne by ho rýchlo vykopli aj z teologickej fakulty, ale zato by dnes mohol byť možno gen. biskupom s čistým štítom a nepoškodzoval by tak dobré meno našej cirkvi, ktorej je vrcholným predstaviteľom.

Vo svojom článku v EPST vyznal, že ho „nahliadnutie do zväzku vedie na kolenná k hlbokému pokániu a pokore pred milostivým Bohom“. Ak to myslí úprim-

ne, tak sa okamžite vzdá svojho biskupského úradu a učiteľského miesta na teologickej fakulte, vzdá sa najskôr všetkých funkcií v európskych a svetových cirkevných organizáciách, ak ešte nejaké zostáva a prijme miesto radového farára niekde na zapadnutej malej fare až do konca života. Tam by mal dost času na skutočné pokánie a možno aj na očistenie svojho mena. Dal by tak dobrý príklad jemu podobným „eštebákom“ v našej cirkvi, pochnúc seniorátom až po dištrikt.

*Mgr. Štefan Jakoby
ev. farár v Jasenovej*

Komuniké - ešte raz

Našími biskupmi sme boli a dodnes sme verejne osočovaní, že výbor ZED odmieta dialóg so zborom biskupov. Preto predkladáme opäť a znova celej evanjelickej verejnosti na známosť dokument, ktorý sme prijali na spoločnom stretnutí farárov dňa 17.11.2003. Dokument zahŕňa komuniké, ktorým bol Výbor ZED zaviazaný k dialógu so zborom biskupov.

Musíme konštatovať, že dodnes sme od nikoho v cirkvi na toto komuniké nedostali žiadnu odpoveď. Ani redakcia Evanjelického posla si nenašla miesto na uverejnenie jeho obsahu. Názor nie malej časti farárov (z prítomných 118 hlasovalo za 111) sa zdá byť nežiadúci! Prečo? Komu prekážajú tí, čo sa pýtajú a prečo? Komu prekáža formulovanie názorov na smerovanie a službu v cirkvi? ...

Preto dávame na zváženie a posúdenie našej evanjelickej verejnosti, či je toto komuniké dobrým základom na vzájomný dialóg. Zároveň vyzývame druhú stranu, aby zdôvodnila, prečo toto komuniké nie je ochotná akceptovať a doteraz sa k nemu nevyjadřila.

Výbor ZED

Komuniké

My, ordinovaní členovia ECAV, zúčastnení na spoločnom stretnutí v Poprade dňa 17.11.2003 v zmysle „Vyhlásenia Výboru ZED“, ktoré bolo zverejnené v Melanchthone 2/2003, prijímame toto komuniké a v jeho duchu žiadame Výbor ZED viesť rokovania s príslušnými cirkevnými a štátnymi inštitúciami.

- 1. Neustupovať z reformačných zásad t.z. na spoločenskej a ekumenickej úrovni viesť dialóg vždy v duchu reformačných biblických zásad a neustupovať negatívnym trendom**
 - a) pri rokovaniach s predstaviteľmi svetskej moci postupovať s odvahou viery, bez akejkoľvek servilnosti – mať na zreteli, že cirkev vždy stojí na strane spravodlivosti a pravdy
 - b) túto zásadu dodržať aj v prípade, že by sme mohli prísť o financie, spoločenskú prestíž či iné krátkodobé svetské výhody

- c) pri ekumenických rozhovoroch mať na zreteli, že základom pre ekuménu je výklad Písma svätého, ako je obsiahnutý v našich Symbolických knihách
- d) v žiadnom prípade neviestť tzv. ekumenické rozhovory s predstaviteľmi špiritizmu, okultizmu, mágie a iných nebezpečných duchovných prúdov
- e) takisto nepovažovať za ekumenické rozhovory dialóg s náboženstvami, ktoré nemajú kresťanský základ
- f) nezrieknuť sa misijných snáh u príslušníkov nekresťanských náboženstiev, nakoľko za jedínú cestu k spásu považujeme spasiteľné dielo nášho Pána Ježiša Krista

2. *Zdôrazňovať duchovno-pastiersku službu v prvom rade ako poslanie a nie zamestnanie*

- a) tak ako považujeme za samozrejmé, že Večera Pánova prisluhovaná kaplánom alebo biskupom je úplne rovnocenná, tak za samozrejmé považujeme rovnocennú komunikáciu medzi všetkými ordinovanými, bez ohľadu na postavenie a dĺžku služby v cirkvi
- b) zmeniť atmosféru zamestnávateľ – zamestnanec do pozície, že všetci sme voči nášmu Pánovi v rovnakej službe, len s inými povereniami, ktoré si sami demokraticky určíme
- c) zákony alebo nariadenia týkajúce sa ordinovaných členov ECAV a ich služby v ECAV môžu byť predložené na schválenie príslušnému grémiu len po dosiahnutí konsenzu s Výborom ZED

3. *Slobodný prístup k informáciám*

- a) tak, ako nikto nespochybňuje právo vyšších COJ kontrolovať činnosť a prácu farských úradov, žiadame, aby sme mohli nahliadnuť bezodkladne do účtov generálnej cirkvi
- b) brať ako samozrejmosť normu, že ktokoľvek môže požiadať o nahliadnutie do účtov ktorejkoľvek vyššej COJ

4. *Rovnosť pred zákonom t.z. striktné oddelenie výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci, k čomu je potrebné prijať príslušný zákon*

- a) členovia predsedníctiev vyšších COJ a predsedovia a podpredsedovia súdov nemôžu byť riadnymi členmi synody a zodpovedajú sa synode za svoju činnosť
- b) členovia súdov nesmú zastávať funkciu v predsedníctvách vyšších COJ

5. *Rovnosť šancí*

a) *k možnostiam ďalšieho vzdelávania*

- i) vypracovať program ďalšieho vzdelávania duchovných na základe objektívnych kritérií
- ii) informovať o všetkých ponukách, ktoré cirkev dostáva od iných inštitúcií doma aj v zahraničí
- iii) zamedziť, aby sa kedykoľvek v budúcnosti na študijné alebo pracovné miesto, ktoré je ponúknuté našej cirkvi, dostal niekto bez riadneho výberu podľa vopred stanovených kritérií

b) *k čerpaniu finančných prostriedkov ako sú štipendiá, pôžičky, sociálna podpora*

- i) ku všetkým takýmto možnostiam prijímať a včas zverejňovať podmienky resp. štatúty, ktoré by zabezpečili rovnosť šancí uchádzať sa o finančné prostriedky

c) *k možnostiam ďalšieho vzdelávania uchádzať sa o funkcie v rámci cirkvi doma i v zahraničí*

- i) aby bola zachovaná rovnosť možností uchádzať sa o funkcie, je nutné zmeniť spôsob kandidácie a prípravy volieb do funkcií predsedníctiev vyšších COJ
 - kandidátku na obsadenie funkcie seniorov a biskupov v predsedníctvách vyšších COJ zostavovať na základe primárnych volieb príslušných ordinarovaných členov ECAV, ktorí pôsobia v rámci danej vyššej COJ
 - kandidátku na obsadenie funkcie dozorcov v predsedníctvách vyšších COJ zostavovať na základe primárnych volieb príslušných riadne zvolených zborových dozorcov, ktorí pôsobia v rámci danej vyššej COJ
- ii) na obsadzovanie funkcií v zahraničí prijímať a včas zverejňovať podmienky, ktoré by zabezpečili rovnosť šancí uchádzať sa o takúto funkciu
- iii) vybraní uchádzači na funkcie v zahraničí podliehajú schváleniu synodou

6. *Docieľiť spravodlivé ohodnotenie ordinarovaných v službe*

- a) použiť všetky legálne prostriedky na úrovni cirkvi a štátu tak, aby finančné ohodnotenie duchovných zodpovedalo ich spoločenskému postaveniu
- b) o všetkých krokoch, ktoré sa v tomto smere podniknú (Výborom ZED, predsedníctvami vyšších COJ) bezodkladne a transparentne informovať ordinarovaných (nestačí informovať len o konaní stretnutia, ale aj o mieste, čase, a predmete rokovaní, umožniť zainteresovaným, na ich požiadanie, nahliadnuť do zápisu z rokovaní)

7. *Dosiahnuť spravodlivosť a transparentnosť pri rozdeľovaní a kontrole finančných prostriedkov*

- a) finančné prostriedky rozdeľovať na základe vopred stanovených kritérií
- b) zverejňovať:
 - i) ako, komu a v akej výške boli pridelené finančné prostriedky
 - ii) stav účtov na všetkých fondoch ECAV ku koncu účtovného obdobia

Záverčné ustanovenie:

K dosiahnutiu týchto cieľov v ECAV vidíme jedinou cestu v korektnej a rovnocennej diskusii medzi Zborom biskupov a Výborom ZED.

Pred 50 rokmi zomrel farár Ján Pavel Ďurovič

V Tranovskom kalendári 2005 v článku „Dve osobnosti v Skalici“ autor Ivan Osuský, biskup pripomenul dr. Jána Ďuroviča. Bolo by potrebné a úctivé, keby sa v cirkevnej tlači uverejnil v rámci päťdesiateho výročia jeho smrti článok nie s torzom jeho publikačných i knižných prác, diel (a nielen tak akoby na okraj spomienky, ako to urobil autor v TK

2005!), čo osobnosť, akou Ďurovič bol, si zaslúži. Pravdaže nielen pripomenutím, ale – študovaním jeho diel! V prítomnom článku ho pripomeniem ako absolventa teologického i filozofického štúdia na patričných fakultách po kaplánskej službe v Martine, v Hybiach a po štvorročnej službe zvoleného farára vo Važci bol v roku 1925 zvolený za farára v Skali-

ci, kde zotrval až do dňa svojej smrti 26. 11. 1955.

Synoda v r. 1948 v Modre bola začatá službami Božími, na ktorých kázal Ján Ďurovič. To som ho prvýkrát videl a počul v chvíli plnenia jeho prvoradej úlohy, a vtedy iste to považoval za osobné vyznačenie, ale najmä za veľkú zodpovednosť. Na synode boli najvyšší predstavitelia cirkvi a s nimi aj politickí predstavitelia, zvlášť pamätám na povereníka školstva Ladislava Novomestského. Kazateľ volil text z Kázne na hore Mt 5,17. 21. Už prečítanie textu naznačovalo zámer: dobrý strom – dobré ovocie; nie formálna zbožnosť, ale činenie vôle nebeského Otca.

A to mal zvestovať vo veľmi zložitej dobe, čo dnes zvlášť mladý človek sotva naplno precíti a pochopí: bolo pol roka po prevzatí moci komunistami, ktorí svoj plán prezentovali krátko po vypuknutí SNP prijatím uznesenia SNR poštátniť cirkevné školy a v Košickom vládnom programe 1945 tiež presadili svoje politické ambície atď. Po februári 1948 v priebehu necelého štvrtroka bola prijatá nová štátna ústava tzv. „ľudovej demokracie“, v ktorej sa ľud deklaratívne považuje za jediný zdroj moci v štáte. Ústava „je pokrokovou výraznou v zaisťovaní práv v duchu socializmu“, písal v CL 1948 lkbk (totiž Ivan Krahulec, biskupský tajomník, a uverejnené to bolo hneď po Ďurovičovej kázni!).

Po „manifestačnom“ prijatí štátnej ústavy o štvrt roka neskôr bola teda zvolaná synoda, ktorá mala ústami slávnostného kazateľa deklarovať Boha ako zdroj a cieľ života, a na to upozorniť ako na stály a potrebný základ. (V kostole som sedel na chóre, z ktorého som pozoroval sediacich dolu v prvej lavici: generálny biskup dr. Čobrda a vedľa neho povereník Novomestský. Počas spievania ge-

nerálny biskup posunul pred povereníka Tranoscius, do ktorého však on ani nena-zrel! Sedel ako socha „soľného stĺpa“, čo som vtedy nijako nechápal, ale po udalostiach nasledujúcich a teda dnes to chápem naplno! A v takom napätí mal Ďurovič vyznávať pravdu o skutočnom zdroji života!)

Svoju kázeň nadpísal takto: „Na danom základe nová stavba.“ Pod daným základom myslel zákon a prorokov, ale kazateľ pripomenul aj to, čo vytvorili Majster Ján a reformátor Martin prejavovaním úsilia dať pôsobiť znovu zjaveniu Božiemu, Ježišovi Kristovi, ktorý však nám dáva „radosť tvorenia, slobodného rozhodovania, budovania“, čo sa mohlo rátať za príspevok do budovania „v duchu socializmu“. V kázni však Ďurovič spomenul „veliké udalosti, ktoré novosťou, prudkou revolúčnosťou akoby búrali všetko staré zo základov a tak chceli budovať nový svet. Nie raz sa pýtame: kam toto veľiké divadlo sveta smeruje?“... Viac rečnícka ako provokujúca otázka, ukončená imperatívom, že „nik nesmie siahnuť na dobrú, Bohom danú hodnotu...“, čo kazateľ podčiarkol Masarykovým citátom: „Ja verím, že i nad národom a jednotlivcami vládne Božia prozreteľnosť“, ako aj indikatívom, že má ísť aj o pochopenie diania vo svete, avšak vždy v duchu reformácie „konat reformáciu“, lebo „nová doba.... nové pomery vyžadujú nové zákony, novú zodpovednosť“, až kázeň ukončil citátom Bernarda Shawa: „Od vyše polstoročia sledujem svet, ale nevidím inej, lepšej cesty z biedy človeka a sveta, ako tú, ktorú nám ukázal Kristus“, čo kazateľ potvrdil apoštolovými slovami „základu jiného žiadny položiť nemôže, mimo ten, ktorýž položen jest. Staví-li kdo zlato... dílo zjeveno bude“. Amen. (Vid' tiež Evanjelické školy 2005, str. 13n).

Je možné **dnes** kriticky posúdiť kázeň ako málo prorockú? Isteže, možno! Izaiáš i Jeremiáš vo svojej dobe, ktorá bola rovnako kritická i krízová, no kráľovi hovorili jasnú reč s dôrazom na to, že „takto hovorí Hospodin!“ - Kazateľ v roku 1948 na začiatok synody volil cestu „malého odporu s veľkým dosahom“ pre vnímavé srdce. Ale také srdce v prvej lavici v politickom činiteľovi nehorelo a v srdci vedľa sediaceho generálneho biskupa sa asi ozvalo konštatovanie, že „dnes je iná situácia, nedá, nesmie sa...“ Nasledujúce roky prinášali to, čo deklarovala štátna ústava v máji 1948 a z úst (aj srdc) mnohých kazateľov aj z kazateľne sa ozývali hotové chvály, že sme po februári 1948 nastúpili správnu cestu pod zástavou ľudu a socializmu až do spomienok na február 1948 v roku 1989 (viď, napríklad: Februárové udalosti z pohľadu evanjelického teológa.- K 41. výročiu Februára 1948 predniesol na SEBF 1. marca 1989 prof. dr. Ján Michalko, generálny biskup. Pätnásť strán, pripravených asi do tlače).

Pre mladších, aby lepšie pochopili vtedajšiu situáciu, do akej sa farári aj vlastným pričinením, niektorí iniciatívne, zdôvodnene dostali spolu s nami, vtedajšími poslucháčmi teológie, odcitujem poučenie z referátu docenta Jána Štrba zo dňa 7. 2. 1952, uverejnené v Homiletickej prílohe CL pre ev.a.v. kňazov, Služba slova (SIS) 1952: „...Sociálne a etickej kázni sa dosť vyhýbame, preto naše kázne bývajú dosť dogmatické, povedané takou rečou, ktorá nepripustí nijaké konkrétne výrazy z bežného života... Nejde o vnášanie politiky do kázni, ale ide o priblíženie sa k dnešnému človekovi... Máme v zmysle novej cirkevnej ústavy podporovať budovateľské úsilie ľudovodemokratického štátu.... Musíme vychádzať zo skutočnos-

ti, že v novej rodiacej sa spoločnosti socialistickej sú zmeny v celom nazeraní na život a preto naše stanovisko k tomuto má byť jasné a naša cesta jednoznačná. Musíme... vidieť zmeny budovateľského úsilia socialistickej spoločnosti... a bráť na vedomie, že prebiehajúce premeny sú trvalého rázu a nie prechodné.... ako aj kladly novej spoločnosti, že akosi sa očistil rodinný život, rodinné vzťahy sú úprimnejšie, rodičia prijímajú dietky ako veľké a radosné požehnanie od Hospodina. Boli podfáté korene hmotárstva...“ Atd’.

Na tomto mieste nemienim písať podrobnú analýzu „nového zmyšľania a prejavovania sa farárov v roku 1952 a v ďalších rokoch“, no potrebné je pripomenúť aspoň perličky o „nové prejavvy v záujme štátu, režimu“, uverejnené v Službe slova a to v roku „rozbehu do nového života“.

Profesor Gábriš v exegéze textu 2Tm 1,7-14 napísal, že v apoštolovej dobe bolo nebezpečím priznávať sa ku Kristu... „Tým viac ochoty k činnosti má mať kresťan dnes, keď môže slobodne vyznávať“. (SIS 1952,7) O rok v SIS 1953,6n ten istý vypracoval kázeň na text Mk 8,27-33 a tvrdí v nej, že „zo starého si máme a môžeme ponechať len to, čo je súčasť, lebo čo vyhovovalo v určitom spoločenskom zriadení, nevyhovuje dnes... keď sme svedkami veľkých zmien života, preto je dôležité, aby sme formy svojho života prispôbili potrebám dneška...“ - V úvode kázne na text Mt 18,1-6 tento autor hovorí: „Vo vykorisťovateľskej spoločnosti, ktorej záleží len na vlastnom zisku, v ktorej vládne sebeckto a bezohľadnosť voči iným, je bežným zjavom nezdravé veľikášstvo.“ A hneď ďalej: „Kráľovstvo Božie nie je predsa násilným priradením vykorisťovaných a vykorisťovateľov, tých, čo sa robia veľkými, a tých, ktorými opovrhujú...“

Alebo jeho kolega na fakulte profesor Michalko v tom istom roku v SIS 1953,34n: „Práca nás urobí šťastnými, ak nebudeme vykorisťovateľmi práce iných, ale ak svoju prácu zasvätime do služby nášmu blížnemu. Naša spoločnosť prácu vysoko hodnotí a každému ju umožňuje.“

V zmysle Štrbovej prednášky, mladý absolvent fakulty Nandrásky na akademických službách Božích na text Jr 1,10 (SIS 1953,48n) prvou vetou dal tušiť, o čo mu v kázni chce ísť: „Zo všetkých strán počujeme zdôrazňovať, že žijeme v dobe veľkej a mimoriadnej, v dobe historických prelomov. Je to doba riešenia najpálčivejšieho problému moderných dejín, problému sociálneho, t.j. nového a spravodlivejšieho usporiadania ľudského spoluzitia a súčasne doba nebezpečenstva novej vojny, ale i veľkého úsilia národov o mier.“ Kazateľ však v ďalšej časti kázne udrhel na strunu, ktorá sa musela páčiť najnovším kritikom, skôr ničiteľom cirkvi (keďže kázeň bola uverejnená a teda ju mohli čítať i z nej citovať!): „Musíme priznať, že v minulosti boli sme nemí a nevšimli si sme si hlasu ponížených a utláčaných, ktorí sa právom domáhali spravodlivosti. Nezastali sme sa ich proti tým, ktorí ich utláčali. Preto nás dnes nemá čo urážať ironický postoj robotníka k našej zbožnosti“ a tak podobne ďalej, až sa zmienil o vojne ako treste Božom, avšak „trest za to, že sme neurobili všetko, aby k vojne neprišlo, za to, že sme neodstránili príčiny, hriechy, z ktorých k vojne dochádza“. (Ďalšími príspevkami v CL i EP tu citované „prehľboval vo svojej temer škole!)

V podobnom duchu poslucháč teológie v štvrtom ročníku Ondrejovič má uverejnenú kázeň, ktorú hovoril na fakulte v rámci homiletického cvičenia: Lk

16,13-17 (SIS 1953,64n): „Doba, v ktorej žijeme, je dobou, ktorá v dejinách ľudstva nemá obmeny. Veľká sociálna revolúcia, ktorá odčihuje všetky sociálne krivdy minulých vekov a stáročí... V prečítanom texte sa zdôrazňujú silné triedne rozdiely a následky, ktoré z toho triedneho rozporu vychádzajú...“

Svoje šesťdesiate narodeniny si farár Ďurovič pripomenul aj v rámci návštevy oltárnych bratov zo seniorátu, ktorí badali, že „duch bol silný, však telo omdlievalo, už prevládal aj u teba, drahý brat pocit Pán blízko. Tvoje slová boli: „Počítal som, že Božia milosť ma zachová do **sedemdesiatky**, aby som ešte pracoval, ale je mi uložené len šesťdesiat“, hovoril nad hrobom oltárny brat Pavel Sklenár, senior (CL 1955,184).

Popri kňazskej službe sa často prezentoval ako pilný publicista i ako vedecký spisovateľ. Získal dva doktoráty (z teológie a filozofie), v roku 1942 sa habilitoval ako docent na teologickej fakulte v Bratislave (v TK 2005,144 je nedopatrením poznamenané, že sa habilitoval ako profesor), kde ešte v školskom roku 1951-1952 a od roku 1950 už ako profesor prednášal, avšak už v nasledujúcom roku na fakulte nebol, čo v cirkevnej tlači, aspoň v CL nebolo vysvetlené a zdôvodnené, ako ani nedodržaný sľub na okraj uverejnenej pohrebnej rozlúčky pod čiarou „...Pred zhodnotením jeho pracovitého života a plodnej práce, ktoré prinesieme v najbližších číslach – uverejňujeme rozlúčkovú reč nad hrobom zosnulého, ktorou sa rozlúčil so zomrelým brat senior P. Sklenár.“ (CL 1955,184).

Ďurovič ako farár si zaslúži spomienku v zmysle apoštolových slov v Žid 13,7!

Ivan Tóth

EVANJELICKÁ A.V. CIRKEV NA SLOVENSKU a golieriková košeľa

K napísaniu tohto článku ma prinútili určité vyjadrenia zo strany rímsk. kat. veriacich, ale tiež vyjadrenia veriacich našej evanjelickej a. v. cirkvi, ktorí nemôžu pochopiť, prečo si brat generálny biskup a po jeho vzore aj niektorí farári našej cirkvi, obliekajú golierikovú košeľu. Aby som sa verejne priznal, nemôžem to pochopiť ani ja, ktorý som bez golierikovej košele, z milosti Božej pôsobil, slúžil v evanjelickej a. v. cirkvi, v čase i nečase 55 rokov.

Už dávna história našej evanjelickej a. v. cirkvi, cirkvi reformácie, svedčí, že evanjelickí farári, superintendenti, biskupi ani v Uhorsku, ani v Rakúsko – Uhorsku, ju na seba nanavliekali. Ba ani po prvej svetovej vojne, v novom slobodnom štáte, Československej republike, keď evanjelická a. v. cirkev na Slovensku začínala vlastne odznova svoj vlastný beh života, ani noví vedúci biskupi evanjelickej a. v. cirkvi, ani farári, nikdy si neobliekali golierikovú košeľu.

V rímsk. kat. cirkvi má kňaz osobitné kňazské rúcho, ako pri omši, tak aj v občianskom živote, ako rúcho osobitnej kasty ľudí. Vieme však, že v dobe komunistického temna mnohí radšej aj toto osobitné kňazské rúcho, ku ktorému patrila aj golieriková košeľa, neobliekali, aby ním nedráždili odporcov a najmä zjavných pokušiteľov a likvidátorov cirkvi.

Keď reformácia odstránila zo služieb Božích omšu ako niečo, čo sa nezrovnávalo s Písmom svätým a ustálila nový bohoslužobný poriadok, padlo aj veľké množstvo rôznych súčastí omšového ornátu kňaza. Reformátori mali na kňazské rúcho slobodnejší názor. Postupom času,

lepšie povedané vývojom, ustáľilo sa permanentné liturgické rúcho pre evanjelického farára, tzv. Lutherov kabát, menovaný neskôr luterák, ktorý vlastne už nosievali učenci v XVI. stor. a ktorý začiatkom XIX. stor. nadobudol už svoju dnešnú, konkrétnu podobu. Na zakrytie hrdla začali už v XVI. stor. užívať malý naberaný náhrdelník, ktorý sa neskôr rozšíril v okrúhly tvrdý golier, ktorý volali aj mlynským kameňom. Tento sa neskôr opäť zmenil na široký golier, ktorý pod vplyvom nosenia parochní, ako to zaznamenal aj pán profesor praktickej teológie, dr. Ján Jamnický, vo svojej Liturgike (kompéndium) scvrkol sa na dva biele pásiky, visiace nadol a z nich sa vyvinuli dnešné tzv. tabličky, ktoré sú nevyhnutnou súčiastkou kňazského ornátu pri luteráku. Ako vieme, v našej evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku nosieva kňaz pri liturgických výkonoch ešte aj Albu – kamžu a na pohreboch tzv. baret.

Ako sa má však obliekať evanjelický farár mimo služby alebo pre styk s občianskymi úradmi, niet v našej cirkvi osobitného predpisu. Avšak evanjelický farár pri takýchto príležitostiach má byť vždy oblečený slušne, nie výstredne, ale dôstojne, pretože reprezentuje aj svoju duchovnú matku, evanjelickú luteránsku cirkev. Na fotografiách významných evanjelických farárov i biskupov, či už za Uhorska, či Rakúsko-Uhorska a či neskôr za ČSR, je vidieť, že nosili pod vestou – kabátom – tzv. lajblík, ktorý siahal až po hrdlo, zapínaný gombíkmi, neraz oblečenými v látke a bielu košeľu, konce goliera ktorej spadali na lajblík. V takomto oblečení reprezentovali obyčajne

aj svoju cirkev pred svetskými orgánmi. Nikde teda nenájdeme ani len náznak u golierikovej košeli v súkromnom živote a najmä nie pri reprezentácii svojej cirkvi pred štátnymi orgánmi.

Dôvod, že napr. aj evanjelickí farári v severných štátoch Európy (Švédsko, Fínsko, Nórsko, Dánsko) alebo tiež v USA nosia golierikové košele, podobne ako rím. kat. kňazi, má svoju podstatnú príčinu. Predovšetkým, že Lutherova reformácia sa v týchto štátoch rozšírila celkom iným spôsobom ako v kolíske reformácie, v Nemecku a tobož u nás v Hornom Uhorsku – na Slovensku, o USA ani nehovoriac, tam bola vlastne vyvezená prisťahovalcami z Európy, tam už prišla hotová. Ďalej bola príčina aj v tom, že v severných štátoch Európy ani v USA nezúrila krutá protireformácia, tam sa neodoberali evanjelické chrámy a školy, nevyháňali sa z nich farári a učitelia, a to neraz veľmi krutým spôsobom, tam nebol evanjelický ľud (po odobratí chrámu) nútený zúčastňovať sa na omši a ukrývať si biblie pred spaľovaním, tam nepoznali kruté prešporské súdy, tam evanjelickí farári nepoznali, čo sú galeje, čo je vyhnanstvo pre vieru, ani kruté väzenie svojho biskupa v kobke nejakého hradu, aké sa dostalo u nás biskupovi D. Krmanovi vo väzení bratislavského hradu, tam nemali ani mučeníkov hroznej krvavej prešovskej jatky, tam nepoznali, nevedeli, čo je regnum Marianum, tam nemali krutého, španielskymi jezuitmi vychovaného Leopolda I., tam nemali takých kráľovských radcov, ako bol rím. kat. biskup Kollonich, ani ostrihomského arcibiskupa Szelepczenyiho, ani generála Caraffu, tam nezažili obraz cintorína zdecimovanej evanjelickej cirkvi, keď jej bolo odobratých vyše dve tisíc chrámov a zostalo živoríť len okolo 150 cirkev-

ných zborov. A práve odoberanie evanjelických kostolov mali vždy na starosti so svetskou mocou rím. kat. plebáni a jezuiti s bielymi golierikmi. Nie div, že sa to hlboko vrylo do pamäti všelijako znásilňovaného evanjelického ľudu. Evanjelickí farári na Slovensku nenosili golierikové košele. Aj vonkajším habitusom obliekania, ako aj reprezentácie svojej cirkvi, riadili sa wittenberským vzorom, ktorý po nemeckých cirkvách v Uhorsku, neskôr v Rakúsko-Uhorsku a potom tiež na Slovensku, bol ustálený, prevzali ho teda aj slov. evanjelickí a. v. farári. Bol to už spomínaný čierny lajblík, siahajúci zapínajúcimi gombíkmi až po hrdlo a biela košeľa, konce goliera ktorej spadali na lajblík. Takto sa vlastne evanjelickí farári nielen čistou zvesťou slova a prisluhovaním sviatostí, ako ich ustanovil Ježiš Kristus, ale aj svojím zovňajškom odlišovali od kňazov rím. kat. cirkvi, ktorí nosievali a nosievajú golierikové košele. Takto si svojich kňazov a biskupov-superintendentov pozná aj evanjelický ľud. A táto tradícia sa upevnila v evanjelickej cirkvi na Slovensku práve pri krutej protireformácii. Takto nám to vysvetľoval na hodinách náboženstva pri preberaní dejín reformácie a protireformácie na Slovensku, keď som bol ešte študentom mikulášskeho gymnázia, v cirkvi našej evanjelickej známy katechéta, profesor Ľudovít Neckár, výborný znateľ dejín svojej cirkvi, dobrý, statočný a svedomitý vychovávateľ zverených mu mladých srdc. Takto nielen učenci, ale aj náš veriaci slovenský evanjelický ľud poznal habitus oblečenia svojich farárov a biskupov. Nie div, že je to v našej evanjelickej cirkvi na Slovensku hlboko zakorenená tradícia a každá iná úprava oblečenia evanjelického farára a tobož biskupa, najmä golieriková košeľa, náš evanjelický ľud upomín-

na na prežitie hrôzy protireformácie jeho verných predkov, vyhnancov pre vieru, väzňov, galejníkov, mučeníkov viery, a preto nie div, že golieriková košeľa u evanjelického farára, či biskupa nielen dráždi, ale aj hlboko ponižuje.

Preto aj prvý slovenský evanjelický a. v. biskup po I. svetovej vojne, v novom, slobodnom štáte, Československej republike, zlatoustý Jur Janoška túto tradíciu so všetkým zachoval. Vieme, že ho prišiel uviesť do úradu – vysvätiť a pravú apoštolskú sukcesiu mu odovzdať, švédsky evanjelický luteránsky arcibiskup Nátan Söderblom. Predstavil sa vo svojom bohatom ornáte arcibiskupa, aký bol v tom čase vo Švédsku a je zachovaný dodnes. Mal na sebe aj golierikovú košeľu, ktorá bola a je vo Švédsku u evanjelického farára či biskupa samozrejmosťou. Mohol prípadne priniesť do daru Janoškovi niekoľko golierikových košiel; neurobil to, lebo si uvedomil, že evanjelickí biskupi v Uhorsku ju nenosia a že ju tobôž nikdy neoblečie ani biskup Janoška v novom štátnom útvare, Československej republike. A naozaj, nielen Jur Janoška, náš prvý generálny, na slovo vzatý, skutočný, opravdivý biskup, duchovný, starostlivý otec všetkých slovenských evanjelických farárov v tejto dobe, nikdy si ju na seba nenatiahol, ani pred vystupovaním na úradoch kvôli autorite (ako sa to vraj robí dnes), lebo on bol zrodenu autoritou, pred ktorou sa autorita svetská skláňala a veľmi vysoko si ho aj vážila. Podobne ani biskup S. Zoch, ani Čobrda, ani S. Štefan Osuský, ani Ruppeltdt, z novších ani Michalko, ani Antal, ani Midriak, neporušili hlboko zakorenenú tradíciu evanj. a. v. cirkvi na Slovensku, nedráždili golierikovou košeľou evanj. ľud, hrdý na svojich statočných vyznavačov a trpiteľov pre Kristovo evanjelium, martýrov

a mučeníkov svojej drahej Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku.

Nakoľko však nosenie golierikovej košele a prezentovanie v nej dnes v našej evanjelickej a. v. cirkvi generálnym biskupom je veľmi chúlостivou, citlivou záležitosťou našej cirkvi a potrebuje riešenie. Nevieť totiž o nijakom návrhu na nosenie golierikovej košele evanjelickými farármi evanjelickej a. v. cirkvi našej ani od liturgického výboru, ani od vyšších cirkevných grémií, nevie nič o tom ani spoločenstvo evanjelických kňazov ZED a čo je, podľa mňa, opomenuté a najhoršie, nevie o tom nič náš evanjelický ľud po svojich cirkevných zborech našej cirkvi, ako by sa ho to vôbec netýkalo, akoby na to nepotreboval nijaké vysvetlenie. Myslím, že o zavedení golierikovej košele na najvyššom poste, ako aj u niektorých farárov, ktorá sa prezentuje nášmu evanjelickému ľudu, nemôže rozhodnúť: ani liturgický výbor, ani vyššie grémiá cirkvi a tobôž už nie sám generálny biskup, ale výlučne evanjelické cirkevné zbory na svojich konventoch so svojimi farármi. To nie je, akoby sa zdalo, nejaká adiaforná vec, ale veľmi závažná vec a vyžaduje si všefudové, všecirkevné riešenie. Cirkev naša nie je predsa holubník, aby si v nej každý robil, čo chce a ako chce. Cirkev naša je predsa riadne usporiadané spoločenstvo veriacich v Ježiša Krista, poslušné a oddané Jeho slovu, Jeho evanjeliu, a preto sa musí v ňom diať všetko podľa poriadku. Preto ani generálny biskup, bez súhlasu celej cirkvi, nemá právo reprezentovať ju v golierikovej košeli. Už dosť dlhú dobu dráždi takto svoju cirkev, náš evanjelický ľud, ktorý sa unisono pýta: Quo usque tandem abuteris episcopos F. patientia nostrae ecclesiae AC slovakienisis...

Zo svojej farárskej praxe, v silnom rím. kat. prostredí, kde som veľmi dob-

re vychádzal so starým rím. kat. farárom ako aj s jeho ovečkami, ktoré si ma vážili a mali ku mne dôveru, mohol by som uviesť niekoľko príkladov ohľadom nosenia golierikovej košeľe, v neprospech našej evanjelickej cirkvi, čo si myslia a ako hľadia na nosenie golierikovej košeľe naším gen. biskupom. A mohol by som uviesť aj z našej strany, od našich veriacich po cirkevných zboroch slová, oblečenie neraz aj do slz, vyvolávajúce pohrdanie a odpor voči....

Uvediem však radšej malú úsmevnú príhodu, ktorá sa stala pri posviacke bývalého rím. kat. kostola Panny Márie, odkúpeného hrstkou raslavických evanjelikov a premenovaného na kostol Svätej Trojice, pri jeho posviacke. Zúčastnení evanjelickí farári, so svojím bratom biskupom a veriacimi z Raslavíc, zhromaždili sme sa v modlitebni, aby sme sa v nej obliekli, s ňou sa rozlúčili a tak sa potom v sprievode, nesúc Bibliu a posvätné nádoby ku Krstu a Večeri Pánovej, vydali na cestu ku kostolu. Všetci bratia farári prišli oblečení ako obvykle v nedeľu a ku posviacke. Len jeden, mladý kaplán, mal oblečenú golierikovú košeľu. Vnuk raslavického kantora, Vilko, ktorý mal na starosti uzamknúť, po rozlúčení sa s modliteľňou, modlitebňu, dobre že si oči nevyočil pri pohľade na mladého „rím. kat. farára“. Myslel si, že sa pomýlil, keď prišiel do modlitebne, pretože rím. kat. farári, ktorí sa posviacky zúčastnili, obliekli sa v rím. kat. fare. Keď si však náš mladý „rím. kat. farár“ začal obliekať luterák, Vilko to už nevydržal. Bleskurýchlo prišiel ku mne a pýtal sa ma, ukazujúc nebadane na nášho mladého „rím. kat. farára“ – „Pán farár, odkiaľ je ten mladý „rím. kat. farár“, čo si obliekol luterák? A odkiaľ vzal luterák, a ako si dovolil ku golierikovej košeli dať ešte aj tabličky. To sa

určite katolíkom páčiť nebude. A ani náš pán biskup mu nič nepovedali.“ Usmial som sa, povediac: „Vilko, to je náš evanjelický kaplán, administruje teraz v Kukovej.“ Vilkovi vyskočili oči a ticho hovorí: „V Kukovej, vravíte, tam, kde rodina Bánovská ukrývala v čase prenasledovania biskupa Zablera, ktorý tam tajne vysvätil vyše 30 evanjelických farárov, medzi nimi aj Daniela Krmana, ako ste nám to pri vyučovaní hovorili? Pán farár, keby to teraz oni videli, čo som videl ja, neviem, veru neviem, či by sa naobrátili v hrobe, že si evanjelický kaplán obliekol golierikovú košeľu. Idem sa pozrieť, ako mu pasuje ku nej luterák aj tabličky.“ Táto skutočná príhoda je nielen na zasmiatie, ale iste vyvolá v srdciach evanjelického ľudu rôzne pocity, medzi nimi aj pocit poníženia svojej cirkvi.

Ako starého evanjelického farára, na dôchodku, ktorý vo svojej cirkvi už všeličo prežil, mrzí ma, že sa v nej upúšťa od dobrých zásad reformácie v zriadení cirkvi, a akoby sa začínalo presadzovať akési hierarchické riadenie, keď sa napr. aj v Ústave ticho vypustil článok, zásada a výdobytok reformácie, že všetka moc pochádza z cirkevných zborov. To nie je cesta evanjelia Ježiša Krista, ale cesta Zlého, ktorá vedie k zotročovaniu a k neslobode, a tak aj k oberaniu cirkevných zborov o ich právo vlastnej identity. Nám predsa nemôže byť vzorom hierarchická rím. kat. cirkev na čele s pápežom, dokonca ako „zástupcom“ Kristovým na zemi. To sa predsa až do krvi protiví Písmu. Je to zídienie z cesty evanjelia, urážanie nebeského Otca. Reformačná zásada, že všetka moc pochádza zo zboru, chránila cirkev v bytostne dôležitých veciach ako duchovného, vnútorného, tak aj vonkajšieho jej života. Považujem preto za potrebné zaoberať sa v našej cirkvi, ako celku, aj otázkou nosenia golie-

rikovej košele. Buď sa dodrží v nej stará, odôvodnená reformačná tradícia, alebo, žijúc v modernej dobe cirkevnej ekumény, ktorá ukazuje na nové cesty a spôsoby vzájomnej spolupráce a nažívanie v cirkvách i cirkevných spoločenstvách po celom svete, do ktorých vstúpila aj rím. kat. cirkev, urobí sa, keď si to aj náš evanjelický ľud bude priať, keď to na svojich konventoch odhlasuje, na návrh liturgického výboru a súhlasu spolku evanjelických farárov, historická zmena: nosenie golierikovej košele evanjelickými a. v. farármi aj v našej Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku.

Majúc však pred očami krivoľakú a hrboľatú cestu ekumény, viac len navonok ako v skutočnosti, viac len ako pretváрку v určitých chvíľach a potrebách a hľadiac na neopodstatnenú nadradenosť rím. kat. cirkvi, na čele s pápežom, ako zástupcom Kristovým na zemi, voči všetkým kresťanským cirkvám, či už to sa týka čistého učenia a viery, ako aj spasenia hriechneho človeka, odporúčam aj naďalej zachovať v našej Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku starú reformačnú tradíciu našich evanjelických predkov a vzdať im aj naďalej takto úctu a vďaka za všetko, čo urobili a zachovali aj pre nás, v ťažkých

časoch cirkvi Kristovej v Rakúsko-Uhorsku, Uhorsku i na Slovensku, vo svojom skromnom evanjelickom habite, bez golierikovej košele, volajúc s nábožným pevcom S. Hruškovičom:

*„Chráň nás, Pane, bez prestání
Pri tom augsburskem vyznání,
Jenž naši předkové milí,
Pred vším světem učinili.*

*Ustanovení církevní,
Řád zachovávej po vše dny,
Jen šetři svědomí svého,
Nečiň zásluh z toho všeho.*

a s naším slovenským Lutherom – Trnovským:

*Po úzke ceste postupuj, kteráž vede
k spasení
A od pravdy neustupuj v Jakémkoli
soužení.*

*Církev poklad jestiž kříž, Oděv její v světe
černý, Však odplaty neztratíš,
Budeš-li do konce věrný.*

(Tr. 412, 6. v.)

*Ján Jágerský,
evanj. a. v. farár v. v.*

Dovolenkové čítanie

Ked' si spomínam na schôdze a rôzne zasadania a čas strávený na všetkých možných poradách, vybavuje sa mi človek, ktorý triumfoval nad „schôdzovacím šialenstvom“. Štýl tohto muža by so si niekedy rád osvojil.

Volal sa Dávid Dugan. Aj keď vyštudoval stavebné inžinierstvo a ešte si pridral ako konička históriu, rád sa staval do úlohy obyčajného jednoduchého človeka. Jeho vzorom bol Pepek námorník.

Na univerzite bol štyri roky pravým útočným obrancom futbalového mužstva. A po škole sa živil ako podnikateľ v ťažkom stavebníctve a špecializoval sa na kanalizácie a rôzne rozvody. Svoj život a podnik viedol ako futbalový zápas – kolmo dopredu stredom, s plným nasadením, žiadne zastieracie manévry.

Pri konverzácii nebral žiadne ohľady – rád používal adjektívum „zatratený“. A keď si na to človek zvykol, už si ani ne-

uvedomoval, že stále hovorí o "zatratenej" žene a „zatratených“ deťoch a „zatratených“ kamarátoch celkom rovnako ako o „zatratenej“ vláde a „zatratených“ Rusoch. Trochu síce menil tieň hlasu, ale inak pre neho všetko bolo „zatratené“.

Spoznal som sa s ním pri pokri. Hneď sa mi zapáčil. Nasledujúcu nedeľu prišiel do kostola a prehlásil, že ešte v živote nepočul zatrateného karbaníka kázať v kostole. A už tam ostal a stal sa z neho aktívny člen cirkvi. Pod jeho šupkou sme objavili láskavého a štedrého človeka. Jeho smiech nás v napätých situáciách uvoľňoval a jeho peniaze nám nedali padnúť, keď sme potrebovali pomoc. Dugan bol veľkorysý človek a rozhodne sa v kostole nedržal bokom. Keď sme potrebovali odvieť nejaké nepotrebné veci, prišiel so štvortonovým smetiarskym autom. Na rozhádzanie štrku poslal malý buldozér a pre vianočný stromček poslal nákladné auto s nízkym trajlerom, čo sa používa na prevoz ťažkých stavebných strojov. Len málo životných ťažkostí sa podľa Dugana nedalo vyriešiť za pomoci ťažkej techniky a s taktikou „tak to dovezieme“.

Dugan ma raz v jeseni dostal na svoju stavbu za sľub, že mi dovolí jazdiť na pásovom traktore D8. Sedel som vo vlečníku, kde mal zriadenú kanceláriu, a pil som kávu. A naraz som neveril vlastným očiam – Dugan otvoril kufrík a v ňom mal hromadu balíčkov stodolárových bankoviek a pištoľ tridsaťosmičku. Ako výjav z filmu, pri ktorom sa bankovní zloději chystajú deliť si korisť. Nič sa nedialo. Vysvetlil mi, že jeho firma pracuje často ďaleko od mesta a veľa ľudí najíma len na krátky čas, a tak svojich zamestnancov vypláca v hotovosti. Má povolenie mať pri sebe až pol milióna dolárov. A kvôli bezpečnosti má zbrojný pas na pištoľ.

Pretože býval často dlhú dobu preč, odmietol Dugan miesto v správnej rade. Ale keď bol práve v meste, na zasadania chodil. Mal pocit, že by mal k životu kostola prispieť trochu viac, a nie iba sedieť v lavici, a tiež sa chcel dozvedieť čo sa deje, priamo pri zdroji a nie z informačného bulletinu.

„Člen správnej rady“ – to znie, ako by to bola veľmi významná funkcia, ale v skutočnosti býva práca rady záležitosť dosť prozaická. V roku, keď Dugan chodil na schôdze, pohltili celý čas a energiu rady problémy ako zatekajúca strecha, parkovisko pri kostole a snaha zohnať papierové ručníky a toaletný papier za veľkoobchodné ceny. Dugan nikdy nepovedal ani slovo. Len poslúchal a v tvári sa mu zračila mrzutosť.

A jedného januárového večera sa rada zaoberala ešte úžasnejším problémom. Na príjazdovej ceste ku kostolu sa urobili diery. Zalepenie nepomohlo, a tak to vyzeralo, že to budeme musieť vyasfaltovať. Dosť nákladná záležitosť. Ale na výjazde kúsok od nedelnej školy, bola cesta hladučká, takže tam každý jazdil veľmi rýchlo, čo bolo nebezpečné kvôli deťom. Chcelo to retardéry, ktoré by vodičov prinútili spomaliť, a tiež dať tam značky. Ďalšie výdavky.

Ubehli tri hodiny a my sme zväzili zrejme všetky aspekty problému s povrchom cesty. V dohľade nebolo nijaké riešenie a zasadnutie sa vlieklo ďalej.

Na svojej stoličke mimo okruh členov rady zdvihol Dugan ruku a predniesol návrh. „Nechajte na príjazde tie diery a pri výjazde ich ešte urobte. Nalejte do nich trochu asfaltu. Poslúžia úplne rovnako, ako by slúžili hrbole.“ Dugan to kľudne za pár hodín zvládne sám, len keď mu dáme lopatu a pár plechoviek s asfaltom. Zadarmo.

Rada si problém prevracala zo všetkých strán ešte asi hodinu – všetci sa báli, že dostaneme pokutu a čo by tomu povedali susedia.

Dugan nakoniec podráždene vstal, položil kufrík na stôl a rezolútne sa opýtal: „Koľko tento zatratený kostol vlastne stojí – všetko spolu, budova aj ten zatratený pozemok, stačí mi to približne.“

Nikto nevedel, čo je v tom kufríku.

Náš pokladník odpovedal: „No tak asi tristo tisíc dolárov.“

„Paráda,“ vykrikoval Dugan. „Tak ja ho kúpim!“

Otvoril kufrík, pištoľ položil bokom a vyberal balíčky stodolároviek, až kým neprišiel k spomenutej čiastke.

Ticho – konsternované ticho.

„Spíšeme zmluvu a bude to,“ pokračoval Dugan.

„A čo s tým kostolom budete robiť?“ spýtal sa niekto.

„Zavolám sem svojich ľudí a stroje a zrovnáme toho mrzáka so zemou a do západu slnka odvezieme na nejakú zatratenú skládku. A ja potom urobím z toho cintorín, na ktorý vy všetci na týchto schôdzach živých mŕtvol mierite. A postavím tu zatratený monument neznámemu Bohu.“

„A načo máte, pán Dugan, tú pištoľ?“ spýtal sa jeden zvedavý člen rady.

„Hovoril som si, že vás tu všetkých zbavím toho utrpenia. Škoda, že sa to nemesie.“

Potom radu poriadne zjazdil zato, že sa nezaobera dôležitými vecami, a on do kostola chodí kvôli náboženstvu a miesto toho sú tu samí „podelaní“ robotníci, akých by si on nenajal ani na deň, a keby sa nedaj bože, snád rozhodli, že vezmú vážne všetko, čím by sa cirkev v tomto svete zaoberať mala, v tom prípade, nech mu dajú láskavo vedieť.

Zabalil svoje peniaze a pištoľ a vyrazil von. A ešte v hale kričal: „Tá zatratená ponuka stále platí.“

To, čo Dugan povedal a urobil, mi bolo veľmi povedomé.

Všetci, ktorí vo svete robia niečo šľachetné, v podstate stoja pred rovnakým problémom, alebo nie? Chytať ryby alebo chystať návnadu? Snívať alebo konať?

V cirkevných kruhoch nie je Duganove správanie ničím novým. Prorok Jeremiáš to síce nepovedal úplne rovnako, ale jeho zatratené poslanstvo je rovnaké. Pohromu na vás, darebáci! Držte krok alebo sa berte preč! Berte to vážne alebo neprekážajte!

Nie, my sme tie diery do cesty nevykopali. To by bolo veľmi jednoduché riešenie.

Ale neraz si členovia rady mysleli, že urobili veľkú chybu – mali ten zatratený kostol predsa len predať.

(A podobné príbehy pre dovolenkové cftance nájdete v knihe Roberta Fulghuma: Možná, možná ne – nápady z vnútřního světa, Argo Praha 2005)

Myšlienka mesiaca:

„A inak - s rozdielnym názorom nikdy problém nemám.“ K.I.Dvořák
11.7.2005 v internetovej diskusii.

My len dodávame: *Ale nechcete, aby som ho uverejnil v Evanjelickom Posle!*

Dobrovoľné príspevky na vydávanie spravodaja Melanchthon zasielajte na adresu redakcie, resp. na číslo účtu 1679953055/0200.

Za Vaše príspevky srdečne ďakujeme!

Vyvolil som si cestu pravdy
a Tvoje práva položil som pred seba.
(Žalm 119,30)